

2.10 OBČANSKÉ VYBAVENÍ

2.10.1 ŠKOLSTVÍ A VZDĚLÁVÁNÍ

Praha je od středního vzdělávacího stupně centrem českého školství. Nachází se zde největší absolutní počet odborných a všeobecných středních škol a vyšších odborných škol z krajů ČR. Mimořádné postavení Prahy je však také v soustředění vysokých škol. Sídli zde 32 ze 70 veřejných a soukromých vysokých škol České republiky, na kterých studuje téměř 150 tisíc studentů (viz kapitola 2.11.6 Znalostní společnost).

Ve srovnání největších českých krajů v počtu školských zařízení není situace jednoznačná. V přepočtu na 100 tisíc obyvatel je v Praze oproti ČR a největším českým krajům relativně podprůměrná vybavenost mateřskými a základními školami, naopak nadprůměrná vybavenost středními, vyššími a vysokými školami. Nízký počet mateřských a základních škol v Praze je způsoben větší koncentrací těchto zařízení s vysokou kapacitou dětí a žáků, což umožňuje vyšší hustoty obytného území a příznivé docházkové vzdálenosti.

Tab. Srovnání vzdělávacích zařízení v největších českých krajích a ČR (2010)

Vybrané ukazatele	Česká republika	Hlavní město Praha	Středočeský	Jiho-moravský	Moravsko-slezský	Ústecký	Jihočeský	Olomoucký
Počet obyvatel	10 532 770	1 257 158	1 264 978	1 154 654	1 243 220	836 045	638 706	641 681
Mateřské školy	4 880	331	663	633	467	328	296	367
počet zař. na 100 000 obyv.	46,3	26,3	52,4	54,8	37,6	39,2	46,3	57,2
děti celkem	328 612	35 264	39 420	36 377	38 136	24 631	21 430	21 037
počet dětí na 100 000 obyv.	3 120	2 805	3 116	3 150	3 068	2 946	3 355	3 278
Základní školy	4 123	251	524	477	451	280	254	305
počet zař. na 100 000 obyv.	39,1	20	41,4	41,3	36,3	33,5	39,8	47,5
žáci celkem	789 486	74 151	94 809	84 974	97 232	68 036	49 590	48 610
počet dětí na 100 000 obyv.	7 496	5 898	7 495	7 359	7 821	8 138	7 764	7 575
Střední školy celkem	1 423	200	153	143	152	112	96	100
počet zař. na 100 000 obyv.	13,5	15,9	12,1	12,4	12,2	13,4	15	15,6
žáci celkem	532 918	70 583	48 014	60 184	66 040	43 317	33 952	34 482
počet žáků na 100 000 obyv.	5 060	5 614	3 796	5 212	5 312	5 181	5 316	5 374
jen Gymnázia	372	68	34	42	46	23	25	20
počet zař. na 100 000 obyv.	3,5	5,4	2,7	3,6	3,7	2,8	3,9	3,1
žáci celkem	139 066	24 109	12 554	16 920	16 195	8 644	8 549	9 350
počet žáků na 100 000 obyv.	1 320	1 918	992	1 465	1 303	1 034	1 338	1 457
Vyšší odborné školy	182	39	19	14	13	9	17	8
počet zař. na 100 000 obyv.	1,7	3,1	1,5	1,2	1	1,1	2,7	1,2
studenti celkem	29 800	6 673	3 068	3 737	2 720	2 149	2 214	1 363
počet stud. na 100 000 obyv.	283	531	243	324	219	257	347	212
Vysoké školy	70	32	3	13	5	1	4	3
počet zař. na 100 000 obyv.	0,7	2,5	0,2	1,1	0,4	0,1	0,6	0,5
studenti všech forem studia	358 642	126 170	3 377	72 200	39 438	13 390	16 918	22 509
počet stud. na 100 000 obyv.	3 405	10 036	267	6 253	3 172	1 602	2 649	3 508

Zdroj: ČSÚ 2010, Vybrané ukazatele podle krajů

Mateřské a základní školy

Síť mateřských a základních škol tvoří základní prvek vybavenosti obcí a je vázaná na bydlící obyvatelstvo. Ve školním roce 2009/2010 bylo v Praze 322 mateřských škol a 251 základních škol, včetně zařízení pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami. Oba typy škol jsou v Praze zřizovány majoritně městskými částmi (90%, resp. 80%), dále pak soukromými subjekty, hlavním městem Prahou, církvemi a ministerstvem školství.

Vzhledem k demografickým změnám zejména v první polovině 1. desetiletí 21. století, díky výraznému poklesu porodnosti, došlo k optimalizaci sítě veřejných škol a školských zařízení, které byly podmíněny také ekonomickými a organizačními důvody. Nadbytečné mateřské a základní školy byly redukovány nebo administrativně slučovány do větších celků, časté bylo i slučování mateřské školy s blízkou základní školou. Negativním jevem některých redukcí je především zhoršená docházková vzdálenost do zbývajících zařízení. V druhé polovině 1. desetiletí 21. století však nastal demografický zlom a počty dětí v předškolním vzdělávání začaly jednoznačně růst. Problémy začal způsobovat také stále větší zájem obyvatel obcí Středočeského kraje o umístování svých dětí do pražských zařízení.

Tab. Počet mateřských a základních škol v Praze – dlouhodobý vývoj kraje v 2000/2001 až 2010/2011

	2000/2001	2001/2002	2002/2003	2003/2004	2004/2005	2005/2006	2006/2007	2007/2008	2008/2009	2009/2010	2010/2011
Mateřské školy	351	324	320	310	307	321	320	321	320	322	331
počet dětí	26 710	26 404	26 660	27 226	27 646	28 497	29 052	29 859	31 308	33 403	35 264
Základní školy	236	234	230	229	219	215	255	253	251	251	251
počet žáků	101 853	98 538	94 452	89 437	85 584	81 246	79 763	77 116	74 470	73 400	74 151

Zdroj: UIV, Statistická ročenka školství 2009/2010 – výkonové ukazatele, za r. 2010/2011 Statistická ročenka Hl. m. Prahy

Poznámka: V uvedené tabulce se projevuje změna metodického postoje MŠMT ke speciálním a zvláštním školám a ke snaze zařadit maximum dětí do základního vzdělávacího procesu – od školního roku 2005/2006 statistika sleduje školy bez škol pro děti a žáky se speciálními vzdělávacími potřebami, zatímco od roku 2007 sleduje všechny školy.

Mateřské školy

Počet mateřských škol stagnuje (viz poznámka výše), ale stále výrazněji roste počet dětí navštěvujících tato zařízení. Od roku 2005 se meziročně zvyšuje počet dětí v mateřských školách cca o 1 000 dětí, od roku 2008 cca o 1 500 dětí a o další 2 000 dětí ve školním roce 2010/2011. Z 57 městských částí zřizuje mateřské školy 50 z nich. Mateřské školy zcela chybí ve vnějším pásmu Prahy v některých městských částech (viz níže v části Školství a vzdělávání – rozmístění v pásmech města), ačkoliv počet obyvatel by již jejich provozování opodstatňoval. Rozmístění mateřských škol je jinak ve městě rovnoměrné a úměrné k bytové zástavbě.

Kapacity mateřských škol však vyrovnané nejsou. V celoměstském centru města jsou díky úbytku trvale bydlících relativně dostatečné, ale v okrajových městských částech již nedostačují. Důvodem je rozsáhlá bytová výstavba ve vnějším pásmu města i vně hranice Prahy v přilehlých obcích v regionu. Další změny v demografickém chování obyvatel, jako je nárůst počtu narozených dětí, spolu se změnami v ekonomickém chování rodičů, související se zaměstnaností matek, vyvíjejí tlak na výstavbu nových, opětovně zřizování již zrušených nebo zkapacitnění stávajících mateřských škol a dalších předškolních zařízení. Značný zájem o umístění dětí do MŠ vznikl i v důsledku novely zákona č.117/1995 Sb., o státní sociální podpoře, z r. 2006. Městské části zpravidla situaci sledují pomocí vlastních demografických studií. Některé MČ realizují navýšení kapacit formou stavebních úprav MŠ i ZŠ nebo otevřením tříd MŠ, které dlouhodobě nevyužívaly. Průměrný počet dětí na třídu ve školním roce 2008/09 byl 24, ve školním roce 2009/2010 již 25. Hodnota značí, že kapacita mateřských škol v Praze je zcela naplněna a nabídka nedostačuje. Většina mateřských škol na základě žádosti získala od zřizovatele výjimku z počtu dětí, kdy maximální možný počet dětí ve třídě je 28 dětí. Přesto ročně není vyhověno řádově 4 462 žádostem o přijetí do MŠ zřizovaných MČ, což je zhruba 13 % celkového počtu dětí v MŠ. Počet nepřijatých dětí se oproti školnímu roku 2006/2007 dramaticky zvýšil cca o 30 %. Podle modelového výpočtu se předpokládá, že v roce 2012 bude v Praze

třeba zajistit mateřské školy pro cca 39 000 dětí, což představuje nárůst o 35 % v porovnání s rokem 2006/2007.

Nedostatek míst v mateřských školách se částečně řeší formou firemních školek a mateřských center. V této oblasti je zcela nová legislativa. Ministerstvo školství, mládeže a tělovýchovy připravuje podmínky k podpoře rozvoje firemních školek v rámci novely zákona č. 561/2004 Sb., o předškolním, základním, středním, vyšším odborném a jiném vzdělávání (školský zákon).

Podpora firemních školek by měla napomoci k řešení palčivé společenské otázky související s aktuálně omezenými kapacitami veřejných mateřských škol a umožnit návrat zaměstnanců firem na pracovní trh a současně podpořit finanční soběstačnost rodin a v neposlední řadě by dětem zaměstnanců měla poskytnout přístup ke kvalitnímu předškolnímu vzdělávání.

Základní školy

Od roku 2008 bylo provedeno v rámci optimalizace zatím další administrativní sloučení základních škol, takže se jejich počet snížil o dvě zařízení. Počet žáků základních škol se nadále snižuje, ovšem již mírnějším tempem, oproti rokům 2000 až 2008, kdy meziročně docházelo k poklesu cca o 2 500 žáků, ve školním roce 2009/2010 se počet žáků oproti minulému školnímu roku snížil již o cca 1 000. Z hrubých statistických údajů za Prahu ve školním roce vyplývá, že počet žáků se v tomto roce vrátil na hodnotu 2008/2009. V dalších letech se očekává již stabilizace počtu žáků.

Výrazným trendem je integrace žáků se speciálními vzdělávacími potřebami a jejich zařazování do učebního procesu. Celkem bylo ve školním roce 2007/2008 individuálně integrováno 3 907 žáků ve 177 školách.

Základní školy zřizuje 49 městských částí. Bez základních škol jsou stejné městské části jako bez mateřských škol, (viz níže – Školství a vzdělávání – rozmístění v pásmech města), nebo je v nich zřízen pouze první stupeň základní školy, většinou formou malotřídek. V těchto městských částech, které se zároveň dynamicky rozvíjejí, nedostatečná nebo dokonce chybějící základní školská vybavenost snižuje kvalitu bydlení a zbytečně zvyšuje dojížděku za základním stupněm vzdělání, které by mělo být uspokojováno v místě bydliště v péši dostupnosti. Síť základních škol je jinak v hlavním městě rovnoměrně rozložena a jejich celková kapacita je díky obecnému poklesu počtu žáků stále dostatečná. Nejvíce základních škol je součástí velkých panelových sídlišť a vnitřních částí kompaktního města.

Kvalita mateřských a základních škol je různá vzhledem k vybavenosti a plošnému komfortu zařízení, které je závislé na období výstavby. Nejlépe vybavené a prostorově velkoryse založené mateřské a základní školy vznikaly současně s výstavbou sídlišť v 60. až 90. letech minulého století ve vnějším kompaktním městě. Většinou jsou umístěny ve standardních budovách se školní jídelnou, kuchyní a pozemkem se zahradou, která poskytuje dobré podmínky pro relaxaci a sportovní vyžití dětí a žáků. Historické školy v celoměstském centru, ve vnitřním kompaktním městě a v městských částech ve vnějším pásmu Prahy mají často nedostatečně velký pozemek bez vhodné zahrady a hřiště, které nejen nemohou poskytnout veškeré potřebné zázemí pro tělovýchovu a pobyt na volném vzduchu, ale často jsou umístěny v místě zatíženém negativními vlivy kapacitní komunikace.

Základním školám často chybí (nebo nevyhovuje) zejména vybavení pro školní tělovýchovu; někteří zřizovatelé tuto situaci řešili pronájem tělocvičen od tělovýchovných jednot. Zejména v posledních letech se jednotliví zřizovatelé i samotné školy snaží budovy a vybavení modernizovat, rekonstruovat a doplňovat. Častá je dostavba tělocvičen na vlastním pozemku školy nebo na jiném více či méně vhodném pozemku. V řadě případů pak za cenu doplnění tělocvičny dochází k neúměrnému zahuštění volného pozemku školy, redukce zeleně či volných pobytových prostor. V rámci prostorových možností vznikají v rámci rehabilitace venkovních tělovýchovných ploch víceúčelová hřiště s pevným povrchem. Výjimečně jsou některé školy vybaveny knihovnami, studovny, skleníky, keramickými dílnami, kinosály. Zcela výjimečnou součástí základních škol jsou zimní stadiony, plavecké bazény nebo dopravní hřiště.

Role, jakou mají školy v komunitním životě městských čtvrtí, úzce závisí na vedení školy. Zejména v městských částech ve vnějším pásmu města začínají školy fungovat jako jádra kulturního a společenského života.

Střední a vyšší školy

Střední školství má celoměstskou a regionální působnost, neslouží tedy pouze obyvatelům Prahy, ale také obyvatelům Středočeského kraje, případně dalších regionů nebo států. Ve školním roce 2009/2010 bylo v Praze 202 středních škol (z toho 21 škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami), 7 konzervatoří a 39 vyšších odborných škol. Zřizovatelem většiny pražských středních škol je hlavní město Praha

(cca 54 %), ale významným zřizovatelem je také soukromý sektor (cca 39 %). Ostatní střední školy jsou zřizovány církvemi, ministerstvem školství, ministerstvem vnitra, ministerstvem spravedlnosti a městskými částmi. Konzervatoře jsou také většinou zřizovány krajem, dále pak soukromým sektorem nebo ministerstvem školství. Většina vyšších odborných škol existuje při středních školách a zřizují je buď soukromé společnosti, nebo hlavní město Praha, dále pak církev.

Změnami ve školském zákoně (2004) došlo k restrukturalizaci středních škol spočívající v tom, že se již nerozlišují gymnázia, střední odborné školy a střední odborná učiliště, ale obecně střední školy podle způsobu ukončení. V jedné škole je tak možné získat různé typy středního vzdělání. Ve školním roce 2009/2010 z celkového počtu 202 středních škol včetně škol pro žáky se speciálními vzdělávacími potřebami (SVP) poskytovalo 72 střední vzdělání se všeobecnou maturitní zkouškou (gymnázia), 115 střední vzdělání s odbornou maturitní zkouškou (střední odborné školy), 46 střední vzdělání s výučním listem (střední odborná učiliště).

Tab. Počet středních a vyšších odborných škol a počet studentů v Praze

školy vyučující obory	2000/01	2001/02	2002/03	2003/04	2004/05	2005/06	2006/07	2007/08	2008/09	2009/10
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou – všeobecné	58	58	58	58	58	60	66	67	71	72
počet studentů	22 474	22 592	22 827	23 204	23 295	23 695	24 761	24 999	24 962	24 829
Střední vzdělávání s maturitní zkouškou – odborné	99	100	99	99	99	96	95	116	117	115
počet studentů	26 239	26 482	27 270	28 293	28 661	28 434	28 514	34 375	34 135	33 680
Střední odborné vzdělání s výučním listem	51	51	51	49	46	50	52	48	47	46
počet učňů	15 280	15 439	15 213	14 783	14 330	16 361	16 045	10 402	9 611	9 290
Konzervatoře						7	7	7	8	7
počet studentů						1 399	1 374	1 434	1 421	1 354
Vyšší odborné školy – studium denní/ostatní formy studia	35	34	34	34	36	36	37	38	38	39
počet studentů	5 609	5 233	5 252	5 642	5 605	5 296	5 222	5 250	4 900/ 1 808	4 660/ 1 893

Zdroj: UIV, Statistická ročenka školství 2009/2010 – výkonové ukazatele

Pozn.: Počet konzervatoří a jejich žáků se sleduje od školního roku 2005/2006 v důsledku změny metodiky – v předchozích letech byly zahrnuty do středních odborných škol.

K dennímu vzdělávání na střední školy v hl. m. Praze se ve školním roce 2009/10 hlásilo 39 673 uchazečů, což je o 19 572 více, tedy téměř dvojnásobek, než ve školním roce 2008/09. Skokový nárůst byl způsoben legislativní změnou – možností podat přihlášku na 3 střední školy. Změny v počtu středních a vyšších škol dlouhodobě odrážejí proces optimalizace sítě veřejných škol. Počet škol vyučujících obory gymnázií se v posledních letech zvýšil, stejně jako počet studentů. Naopak počet škol vyučujících obory středních odborných škol se snížil, přestože počet studentů narůstal. Celkově se zvyšuje podíl žáků ve středním vzdělávání s maturitní zkouškou, v průběhu 3 školních let od 2006/07 do 2009/10 lze vysledovat cca 2,5% nárůst celkového podílu vzdělávací nabídky pražských středních škol na 79,5. Počet škol s obory středních odborných učilišť kolísá stejně jako počet učňů. Na pražských středních školách studuje cca 19 % studentů

a učňů z jiných krajů ČR a 2,8 % studentů a učňů z jiných zemí. Počet konzervatoří i počet jejich studentů je relativně stabilní. Oproti minulým letům se vyrovnal počet studentů pražských a dojíždějících; mimopražských je 48 %, z toho cca 1/5 je ze Středočeského kraje, ostatní z jiných krajů ČR a 6 % je z jiných zemí. Počet vyšších odborných škol stále velmi mírně roste, přestože počet studentů (denního studia) klesá, je to způsobeno tím, že studenti více přecházejí na jiné formy studia, než klasické denní studium.

Síť středních škol je v porovnání s obdobím před 10 až 15 lety poměrně rovnoměrně rozložena na celém území Prahy, ve vnitřní části kompaktního města sídlí zejména školy s dlouholetou tradicí. Po roce 1990 byla založena řada nových soukromých škol většinou na sídlištích ve vnější části kompaktního města, ve zrušených mateřských školách a jeslích, nebo v pronajatých prostorách základních nebo stávajících veřejných středních škol. Nejmenší hustota středních škol je v okrajových částech města (zcela bez středních škol je celý správní obvod Praha 22). Absence středního školství v městských částech vnějšího pásma, které se zároveň dynamicky rozvíjejí, nepříznivě zvyšuje četnost dojížděky za vzděláním. Dobře prosperující soukromé střední nebo vyšší školy v současné době hledají nové prostory, a to nejen pro výuku, ale i pro ubytování studentů a pedagogických pracovníků.

Další školská zařízení

Vzdělávání dětí, žáků a studentů se speciálními vzdělávacími potřebami zajišťuje hlavní město Praha ve 38 zařízeních. Kromě hl. m. Prahy jsou dalšími zřizovateli škol soukromé subjekty, církve a MŠMT, celkem na území Prahy nabízí vzdělání pro žáky se zdravotním postižením 57 právních subjektů. Jednotlivé školy nabízejí vzdělávání řádově cca 6 000 různě zdravotně postiženým osobám. Počet těchto škol prošel v uplynulých letech částečnou redukcí. Jedním z důvodů je změna přístupu k postiženým občanům, aby se děti, žáci a studenti vhodně integrovali do běžných mateřských, základních a středních škol. Počet škol i kvalita vzdělávacích služeb dostávají potřebám města.

Jazykové vzdělávání v základních jazycích probíhá ve všech pražských školách, vyučováním cizích jazyků se speciálně zabývá Jazyková škola hl. m. Prahy. Studuje zde kolem 3 tisíc studentů ročně, především v denních nebo večerních zájmových kurzech. Kromě městské jazykové školy existuje řada soukromých jazykových škol.

Základní umělecké vzdělávání se uskutečňuje na základních uměleckých školách a poskytuje výuku v hudebních, výtvarných, tanečních a literárně-dramatických oborech pro více než 24 500 žáků. Z celkového počtu 35 základních uměleckých škol zřizuje hlavní město Praha 26, zřizovateli 2 jsou městské části, 5 škol je soukromých a 2 církevní. Na území Prahy je vytvořena fungující síť s řadou odloučených pracovišť, relativně dobře dostupných městskou hromadnou dopravou. Počet škol i jejich kapacita v současnosti v zásadě dostávají potřebám a jsou dlouhodobě stabilní; počet žáků stále mírně roste v protikladu s poklesem žáků ve věku základní školní docházky. Výhledově bude nutné posílit kapacitní možnosti základního uměleckého vzdělávání, již dnes je patrný deficit zejména v městských částech s dynamickým rozvojem bydlení ve vnějším pásmu města.

Zájmové vzdělávání poskytuje dětem a mládeži naplnění volného času různorodou činností, a to především ve střediscích volného času (domy dětí a mládeže), ve školních družinách a klubech. Domy dětí a mládeže (DDM) zřizuje hlavní město (13) a městské části (2). Na území Prahy je vytvořena fungující síť s všestrannou nabídkou činností a odborným zázemím dostupná městskou hromadnou dopravou, kterou využívá již přes 400 tisíc účastníků ročně, přičemž počet uživatelů se dlouhodobě neustále zvyšuje. Domy dětí a mládeže nabízejí i výukové programy pro žáky I. a II. stupně ZŠ a středoškoláky, dále i pro MŠ a pro školní družiny. Kluby pro neorganizovanou mládež, které jsou provozované při všech domech dětí a mládeže, nabízejí spontánní trávení volného času mládeže ve věku od 13 let a zaměřují se na neorganizovanou a často sociálně ohroženou mládež. Domy dětí a mládeže se podílejí i na zajišťování vzdělávání pracovníků činných v oblasti volného času dětí a mládeže. Vývoj počtu účastníků pravidelné i spontánní činnosti má dlouhodobě stoupající tendenci, bez ohledu na nepříznivý demografický vývoj. Tento trend potvrzuje opodstatnění DDM a klubů mládeže, jejichž počet se však ukazuje jako nedostatečný vzhledem k rozličným zájmům a stoupajícími potřebám mladých lidí.

Zařízení ústavní a ochranné výchovy zajišťují dětem a mládeži zpravidla ve věku 3–18 let náhradní výchovnou péči na základě rozhodnutí soudu, v zájmu jejich zdravého vývoje, řádné výchovy a vzdělávání. U některých těchto zařízení jsou zřízeny i školy, které poskytují dětem odpovídající vzdělání. Mezi tato zařízení se řadí dětské domovy, dětské domovy se školou, diagnostické ústavy a výchovné ústavy. Hlavní město provozuje celkem 5 zařízení pro výkon ústavní a ochranné výchovy. Další 5 zařízení je zřizováno ministerstvem školství a jedno soukromým subjektem. Celková lůžková kapacita je cca 446 lůžek, průměrná naplněnost činí 105 % (vyšší než 100 % naplněnost je způsobena provozem diagnostických ústavů, kam

jsou žáci umisťováni i přechodně). Tento stav nedostačuje stávajícím ani výhledovým potřebám, ministerstvo školství požadovalo v roce 2008 zřízení minimálně 3 nových zařízení. Od roku 2008 se celková lůžková kapacita zvýšila cca o 20 lůžek.

Školství a vzdělávání – rozmístění v pásmech města

Historické centrum města

Mateřské a základní školy jsou v historickém centru města v absolutní většině součástí smíšené městské struktury a na samostatné ploše se projevují velmi sporadicky. S tím souvisí i skutečnost, že jejich vybavení, které sestává pouze z objektu a zázemí pro pobyt a tělovýchovu na volném vzduchu nejsou buď vůbec žádná, nebo minimální v rámci dvorních prostor uvnitř bloku. Základních škol je v celoměstském centru cca 15, mateřských škol asi 12. V poměru k počtu bydlících obyvatel je síť dostatečná.

Střední školy jsou v historickém centru zastoupeny ve velké koncentraci. Celkem 30 středních škol, 4 konzervatoře, 15 vyšších odborných škol. Školy jsou také většinou součástí smíšené městské struktury. Stejně jako pro základní školy platí, že jsou velmi omezeně vybaveny pro pobyt a tělovýchovu na volném vzduchu. Současně nemají žádnou nebo jen velmi omezenou možnost modernizace a standardizace vybavení a dalšího rozvoje podle potřeby. Pro tyto školy, které vesměs mají celoměstský význam, je však cenná jejich přítomnost v centru města s vynikající dostupností ze všech částí města. Projevuje se zejména u těch škol, které se nemohou ve své lokaci rozvíjet podle své potřeby, ale současně se nechtějí stěhovat z celoměstského centra do vzdálenějších oblastí (např. konzervatoře, Rakouská škola v Praze v Holešovicích).

Školská zařízení na plochách veřejného vybavení tvoří 1,4 % z celkové plochy historického centra města. Samostatně vymezené plochy pro mateřské a základní školy včetně ploch sekundárního školství zaujímají plochu 12,6 ha.

Kompaktní město

Síť mateřských a základních škol je v kompaktním městě převážně rovnoměrná a je rozmístěna ve vazbě na obytnou zástavbu v přijatelných docházkových vzdálenostech. Disproporce vznikly jen dílčí v procesu optimalizace školských zařízení, kdy některé městské části zrušily vybraná školská zařízení. Nevratné rušení (prodej) se týkalo zejména mateřských škol, jejichž počet se oproti minulým letům výrazně snížil. Optimalizace základních škol probíhala zejména slučováním administrativy, fyzickým rušením škol jen výjimečně. Uvolněné prostory základních škol byly převážně pronajaty subjektům sekundárního školství, což umožnilo rozšířit střední školství na sídliště, na kterých pro ně v době výstavby sídlišť nebylo místo.

Mateřské a základní školy v historické zástavbě vnitřního kompaktního města jsou většinou součástí smíšené městské struktury, s minimálními samostatně vymezenými plochami pro objekty a s minimálními prostory pro pobyt a tělovýchovu na volném vzduchu, obdobně jako v celoměstském centru. Městské části často stojí před základním dilem – rekonstruovat stávající historickou budovu, která nikdy nemůže získat všechnu potřebnou vybavenost odpovídající standardu 21. století, nebo se snažit o výstavbu úplně nového zařízení.

Daleko vyšší podíl samostatných ploch zaujímají školy na sídlištích vnějšího kompaktního města, kde byly pro školská zařízení vymezeny dostatečně komfortní plošné areály. V oblasti kompaktního města se již poměrně výrazně projevuje převis poptávky nad kapacitami mateřských škol, kdy část mateřských škol již byla rekonstruována především za účelem navýšení jejich kapacity.

V kompaktním městě je umístěn největší podíl zařízení středního a vyššího školství. Střední i vyšší školství je tradičně zastoupeno kromě celoměstského centra rovněž ve vnitřním kompaktním městě, kde byly postaveny především gymnázia a odborné školy s dlouhou tradicí.

Uvolněním kapacit na sídlištích vnějšího kompaktního města se vytvořil prostor pro vznikající soukromé střední, případně vyšší školství i v těchto částech města, takže v současném stavu lze rozmístění středního školství v historické zástavbě a na sídlištích považovat za vyváženější než v období do 90. let minulého století. Přesto platí, že nejmenší nabídka středních a vyšších škol je na okrajových sídlištích ve všech částech vnějšího kompaktního města.

V severní části kompaktního města je soustředěno nejvíce středních škol, a to díky městským částem Praha 8 (21 škol) a Praha 9 (17 škol), kde nejvíce středoškolských zařízení je ve Vysočanech, Karlíně a Libni. V Praze 8 jsou ještě 3 vyšší školy.

Východ kompaktního města je dobře vybavenou oblastí, kde je soustředěno 37 středoškolských zařízení, z toho 16 jich je v Praze 10. V Praze 3 a ve vinohradské části Prahy 2 je 17 škol. V Praze 3 jsou ještě 3 vyšší školy.

Jih kompaktního města je druhou nejlépe vybavenou oblastí, kde je soustředěno 42 středoškolských zařízení, a to díky městské části Praze 4, která má ze všech MČ absolutně nejvyšší počet středních škol (24), včetně 2 konzervatoří. Je zde rovněž umístěno nejvíce vyšších škol, a to díky Praze 4, kde se etablovalo celkem 9 škol. Z okrajových sídlišť kompaktního města má relativně nejlepší vybavenost Jižní Město – Praha 11 (10 středních škol) – toto sídliště však má zároveň největší počet obyvatel, takže vzhledem k velikosti obytného celku je nabídka spíše podprůměrná.

Jihozápad kompaktního města je jednou z nejhůře vybavených oblastí středními školami (18 škol). Absolutní většina (15 škol) je soustředěna v historických čtvrtích Prahy 5, včetně 3 specializovaných škol pro postižené a 2 zahraničních škol. Nejhorší vybavenost je v oblasti sídlišť – na Barrandově není žádná střední škola, v Řepích je 1 a v prostoru Jihozápadního Města pouze 2. Z vyšších škol je zde pouze jediná.

Severozápad kompaktního města je nejméně vybavenou oblastí středními školami (14 škol), dále zde působí 3 vyšší školy.

Disproporce vybavenosti vnitřních historických čtvrtí kompaktního města a velkých sídlišť na jeho okraji by měla být vyrovnána vymezením ploch pro výstavbu středoškolských zařízení. Územní plán plochy vymezil částečně na soukromých pozemcích a jsou pod velkým tlakem na změnu územního plánu na jiné funkční využití (na Barrandově, v Praze 12, v Praze 5). Územní rezerva pro střední školu v Letňanech se již stala bezcennou díky probíhající investiční výstavbě v okolí. Jihozápadní Město mělo územní rezervy dvě, z nichž jednu již ztratilo pro jiné funkce občanské vybavenosti; druhá byla předmětem investorského zájmu pro výstavbu dokonce tří subjektů škol, které připravovaly své projekty. Pro možnost vyrovnání nabídky středního a vyššího školství zejména ve vnějším kompaktním městě je důležité, aby rezervy pro veřejnou vybavenost nebyly ztraceny.

Veřejné vybavení pro předškolní, základní a střední školství na plochách veřejného vybavení tvoří 2,9 % z plochy vnitřního kompaktního města a 4,4 % vnějšího kompaktního města, což představuje celkem 623 ha ploch – z toho větší část 444,4 ha je ve vnějším kompaktním městě.

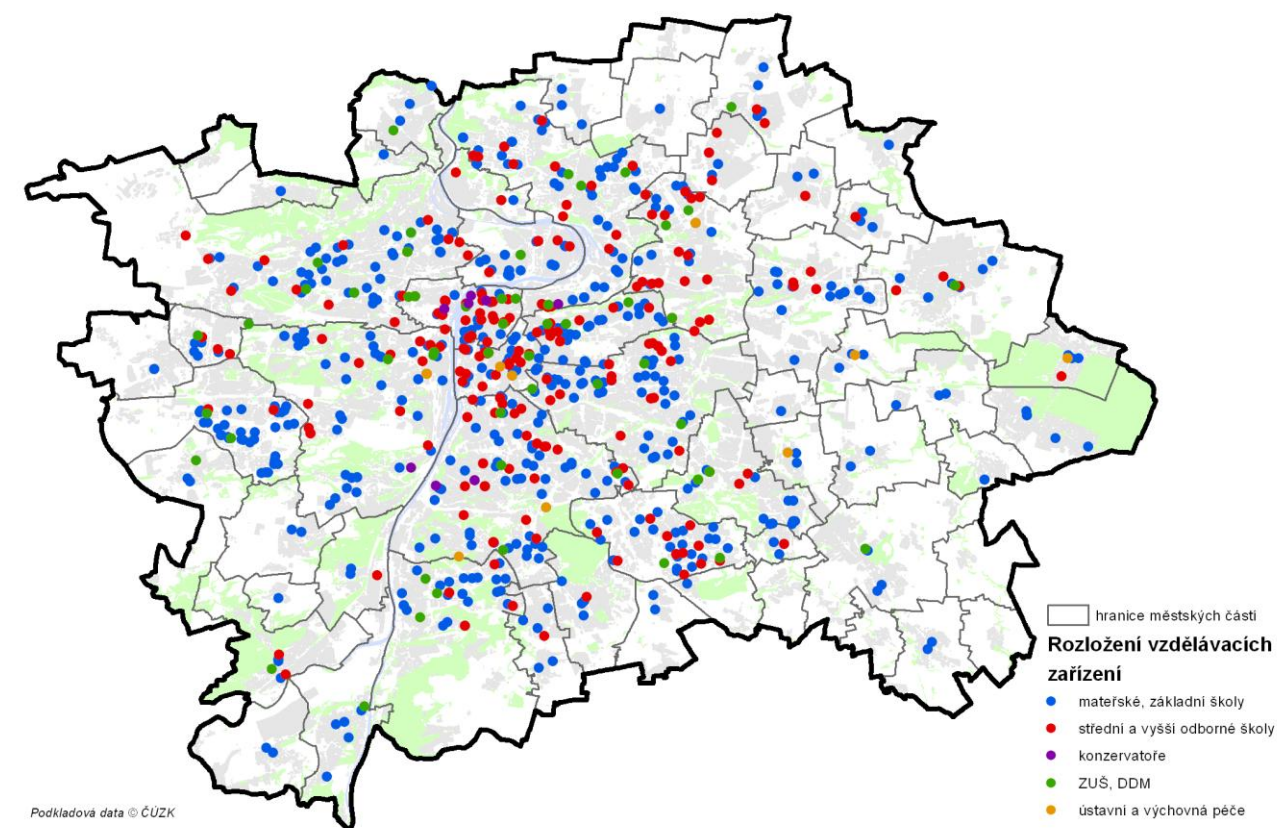
Vnější pásmo

Vybavenost okrajových částí města základními a mateřskými školami je nesourodá. Větší městské části disponují vlastními mateřskými a základními školami, které pokrývají potřebu vlastního území a zároveň slouží sousedním obcím za hranicemi Prahy (zejména Čakovice, Vínov, Horní Počernice, Újezd nad Lesy, Uhřetěves, Zbraslav, Radotín, Řeporyje, Slivenec, Nebušice, Suchdol atd.); spádují k nim i menší přidružené vesnice. Kapacitní situace je však kvůli pokračující suburbanizaci napjatá. Řada městských částí (Přední Kopanina, Březiněves, Újezd, Křeslice, Benice, Královice, a Nedvězí) nemá žádnou mateřskou ani základní školu (Lochkov má jen mateřskou), další městské části mají jen 1. stupeň základní školy (Dolní Měcholupy, Koloděje, Kolovraty, Šeberov, Štěrboholy, Troja a Zličín), ačkoli již obytná výstavba vzrůstá natolik, že by vlastní kompletní škola a zejména mateřská škola byly využity. Tento stav přispívá k nárůstu automobilové dopravy, neboť velká část rodičů preferuje transport dítěte vlastním autem před MHD. Školská zařízení jsou většinou součástí historické struktury původních obcí, s minimálními samostatně vymezenými plochami pro objekty a s omezenými prostory pro pobyt a tělovýchovu na volném vzduchu. Některé z nich však jsou v mezích možností relativně velmi dobře vybaveny včetně venkovních tělovýchovných ploch. Výjimku tvoří školy v novodobé zástavbě (Újezd nad Lesy, Horní Počernice), které mají charakter škol na sídlišti. V Nebušicích se velmi výrazně plošně projevuje areál mezinárodní školy, jde o zařízení celoměstského a regionálního významu mimo síť pražských škol.

Střední a vyšší školství je ve vnějším pásmu města zastoupeno jen výjimečně na severovýchodě, východě a na jihu, a to v městských částech Praha 20 – Horní Počernice (3 školy) a dále v Satalicích, Kbelích, Klánovicích, Radotíně a ve Velké Chuchli.

Veřejné vybavení pro předškolní, základní a střední školství na plochách veřejného vybavení tvoří 0,3 % z celkové plochy vnějšího pásma města, což představuje 109,4 ha.

Obr. Rozložení vzdělávacích zařízení

Zdroj: URM, průzkum Současný stav využití území 2011 a MHMP – OSK

Obrázek „Rozložení vzdělávacích zařízení“ znázorňuje plochy mateřských, základních, středních, vyšších a ostatních škol spolu s jednotlivými typy zařízení podle adres. Celková rozloha ploch (> 0,25 ha) školních a vzdělávacích zařízení v Praze činí 745,2 ha. Rozložení základní vybavenosti na území města je v podstatě rovnoměrné s tendencí řídnutí ve vnějším pásmu města. Patrná je převažující koncentrace zařízení nadmístního významu do centrální oblasti města. Časté překrytí bodů naznačuje „soumístnost“ základních a středních škol na jedné adrese, ke které velmi často dochází, a to zejména z důvodu využívání kapacitních rezerv základních škol pro střední školství v posledních letech.

V souvislosti s rozvojem obytné funkce v Praze a změny struktury osídlení vzniká pro zajištění rovnoměrného pokrytí území školskou vybaveností v odpovídajícím standardu potřeba vymezení nových ploch pro výstavbu školských zařízení. V městských částech převážně ve vnějším pásmu jde o deficit škol v souvislosti s rozvojem bytové funkce, ve vnitřních městských částech jde o výstavbu plně vybavených školských zařízení jako náhrady za některé nevyhovující stávající školy. Po celém území města se projevuje nedostatek zařízení pro mimoškolní zájmové vzdělávání a klubovou i neorganizovanou činnost dětí a mládeže, více ve vnějším pásmu města.

Rozporuplná je situace ve středním a vyšším školství – na jedné straně stále probíhá optimalizace veřejných škol, na druhé straně obohacení soustavy středního a vyššího školství soukromými vzdělávacími zařízeními rovněž vyvolává potřebu zajistit odpovídající plochy pro tyto instituce.

Optimalizace školských zařízení by měla být příležitostí pro obohacení jiné nedostatkové sféry veřejného vybavení, ať už mimoškolních aktivit dětí a mládeže nebo v oboru sociálních služeb.

Vhodné pozemky pro doplnění sítě škol a ostatní vybavenosti veřejné infrastruktury by měly zůstat v majetku Prahy, stejně tak jako dočasně nevyužívaný nebo morálně i fyzicky zastaralý stavební fond již v minulosti zrušených mateřských škol nebo jeslí. Úbytek ploch v majetku města komplikuje možnost doplňovat veřejné vybavení podle potřeby.

Vývoj od r. 2010

Celková rozloha ploch (> 0,25 ha) školních a vzdělávacích zařízení v Praze se výrazně nezměnila. Spolu se zvyšujícím se nárůstem počtu dětí v mateřských školách se také zvýšil počet nepřijatých dětí. V roce 2009/2010 činil cca 13 % celkového počtu dětí v mateřských školách umístěných. Současně většina škol byla nucena žádat o výjimku kvůli zvýšení počtu dětí ve třídě. Zastavil se pokles počtu dětí v základním školství. Pokles studentů ve středním školství nadále pokračuje.

2.10.2 SOCIÁLNÍ SLUŽBY

Sociální služby jsou poskytovány mnoha různým skupinám obyvatel, především seniorům a zdravotně postiženým, ale i osobám v nepříznivé sociální situaci, tj. klientům s různým stupněm snížení soběstačnosti a bezmocnosti. V roce 2012 bylo v Praze 309 679 příjemců důchodů (cca 25 % obyvatel Prahy), z toho 198 350 plně starobních a 21 024 plně invalidních. V 25 domovech pro seniory žilo 2 531 klientů, pečovatelská služba byla poskytnuta téměř 26 tisícům osob, tísňovou péčí potřebovalo 2,3 tisíc sociálně potřebných osob a odlehčovacích služeb využilo více než 1 tisíc klientů. V Praze žilo 58 784 držitelů průkazů zdravotně postižených osob. V celorepublikovém postavení pro rok 2010 vykázalo hlavní město Praha v sociálním zabezpečení, konkrétně v počtu míst v zařízeních sociální péče, 7% podíl, s počtem 5 569 míst. V počtu příjemců důchodu při 309 679 osobách 11% podíl.

Ve srovnání největších českých krajů bylo v Praze v roce 2010 nejvíce zařízení sociální péče. V přepočtu na 100 tisíc obyvatel se však vybavenost Prahy těmito zařízeními jevila jako podprůměrná, a to i vzhledem k situaci v ČR.

S přijetím zákona o sociálních službách č. 108/2006 Sb. se změnilo členění sociálních služeb, a proto došlo i ke změně struktury jednotlivých poskytovaných druhů sociálních služeb. Dnešní roli státu v oblasti poskytování sociálních služeb postupně přebírá město, městské části i nestátní neziskové organizace, při preferenci sociální práce před sociální péčí. Významným počinem je zahájení komunitního plánování sociálních služeb, jehož základy položil nultý Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území hlavního města Prahy zpracovaný v roce 2007 pro rok 2008 a dokument Komunitní plánování sociálních služeb v Praze (struktura a organizace) schválený Radou hl. m. Prahy v roce 2008 s cílem vytvořit systém pro plánování a řízení sociálních služeb ve spolupráci s městskými částmi a za účasti dalších zainteresovaných stran – uživatelů a poskytovatelů. Společným úkolem je zajistit místní a typovou dostupnost kvalitních a efektivních sociálních služeb. Na tyto dokumenty navázaly střednědobé plány rozvoje na rok 2009 a na rok 2010, které se již zaměřily na stanovení priorit rozvoje sociálních služeb, které budou plněny dlouhodobě. Hlavním cílem je poskytování služeb v náležité kvalitě a takovými způsoby, aby bylo vždy zajištěno dodržování lidských práv a svobod. Poslední, současně platný, dokument Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území hl. m. Prahy na léta 2011–2013 prochází v letech 2011 a 2012 zásadní aktualizací. Mezi základní priority patří udržení a rozvoj stávajícího stavu sociálních služeb HMP se současným důrazem na optimalizaci nabídky služeb na území HMP v souladu s trendy demografického a socioekonomického vývoje, podpora rodiny, dětí a mládeže, zefektivňování systému poskytování sociálních služeb. Ministerstvem práce a sociálních věcí byl zpracován dokument Priority rozvoje sociálních služeb pro období 2009–2012, který tvoří rámec směřování ministerstva v oblasti sociálních služeb a vymezuje hlavní trendy a oblasti, na něž by měla být v příštím období upřena pozornost. V rámci příprav na komunitní plánování sociálních služeb proběhla v městských částech diskuse o dostupnosti, kvalitě a komplexnosti sociálních služeb a informování veřejnosti o těchto službách. Jako podklad pro vyhodnocování stavu sociálních služeb na území Prahy byla zpracována v roce 2005 Analýza poskytovatelů sociálních služeb působících v hl. m. Praze a v průběhu září 2006 až května 2008 byla zpracována Souhrnná analýza potřeb uživatelů sociálních služeb na základě dotazníkových šetření mezi uživateli sociálních služeb v 11 pražských městských částech. V září 2011 byla zahájena Analýza potřeb a nabídky sociálních služeb na území HMP, kterou realizuje FSV ÚK (CESES).

Z analýz poskytovatelů sociálních služeb vyplynulo, že v Praze dominuje nestátní neziskový sektor. Výjimkou jsou pečovatelské služby, které v převážné míře zajišťují organizace zřizované městskými částmi, a náhradní rodinná péče, na které se podílí organizace zřizované hlavním městem Prahou.

Tab. Srovnání vybraných zařízení sociálních služeb v největších českých krajích a ČR (2010)

Vybrané ukazatele	Česká republika	Hlavní město Praha	Středočeský	Jihomoravský	Moravsko-slezský	Ústecký	Jihočeský	Olomoucký
Počet obyvatel	10 532 770	1 257 158	1 264 978	1 154 654	1 243 220	836 045	638 706	641 681
Zařízení sociální péče celkem	3 127	321	349	312	411	339	203	201
počet míst	79 410	5 569	9 482	8 614	10 335	8 350	5 199	5 722
Domovy pro seniory	466	25	63	44	62	40	37	32
počet lůžek	37 818	2 531	4 998	3 048	4 815	4 081	2 936	2 537
Domovy pro osoby se zdravotním postižením	219	7	25	18	26	42	10	11
počet míst	14 396	529	1 471	1 483	1 479	1 983	761	1 246
Domovy s pečovatelskou službou	683	50	152	108	157	74	104	88
počet bytových jednotek	x	2 201	x	x	x	x	x	x
Denní stacionáře	248	27	30	24	30	20	11	17
počet klientů	3 685	470	507	466	651	163	260	308
Týdenní stacionáře	66	5	14	5	3	9	5	3
počet lůžek	892	78	223	48	42	80	106	24
Domovy se zvláštním režimem	176	3	17	30	26	23	9	8
počet lůžek	8 822	199	889	1 931	1 188	1 114	382	341
Chráněné bydlení	129	12	25	11	19	8	8	10
počet míst	2 818	145	497	148	327	158	136	456
Azylové domy	201	23	15	23	31	25	14	19
počet lůžek	6 037		482	807	1 092	561	363	528
Příjemci důchodů celkem	2 819 093	309 679	319 828	319 865	340 914	223 069	172 023	173 047
z toho starobních	1 645 436	198 350	184 909	183 471	194 881	125 822	97 962	102 245

Pramen: MPSV, ČSÚ – veřejná databáze, Vybrané ukazatele podle krajů, 2010

Podle statistických zdrojů bylo koncem roku 2010 v 7 domovech pro osoby se zdravotním postižením celkem 529 míst, ve 25 domovech pro seniory 2 531 lůžek a v 50 domech s pečovatelskou službou 2 201 bytových jednotek. K dispozici bylo 199 lůžek ve 3 domovech se zvláštním režimem, 145 lůžek ve 12 zařízeních chráněného bydlení a 774 lůžek ve 23 azylových domech. Pro krátkodobý pobyt bylo k dispozici 470 míst v 27 denních stacionářích a 78 lůžek v 5 týdenních stacionářích. V Praze je kojenecký ústav, 3 dětské domovy a 7 jeslí. Počet jeslí se od roku 1990 neustále snižuje, některé městské části dnes již žádné jesle nezřizují a tuto službu začínají obyvatelům nabízet nestátní organizace.

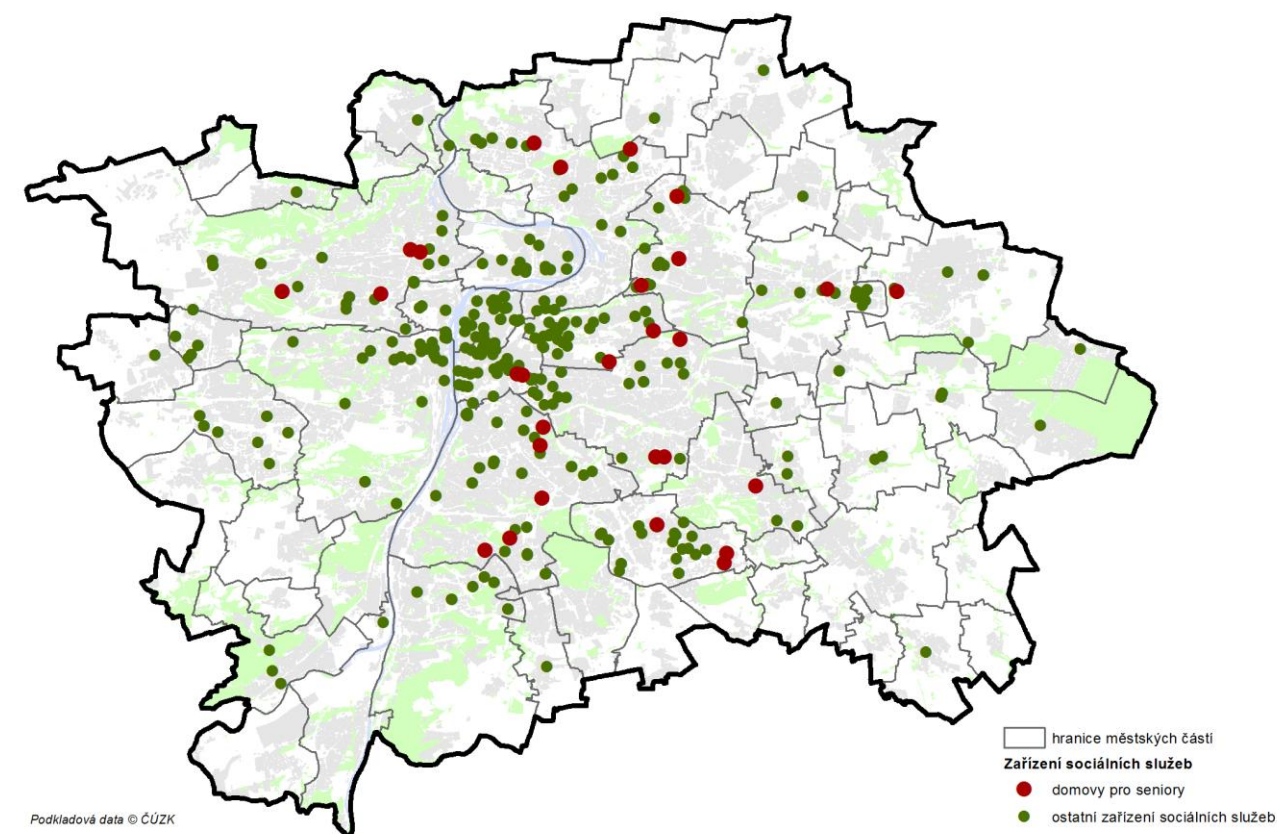
Hlavní město Praha poskytuje mimo území města v pobytových zařízeních sociální péče dalších cca 2 051 míst. Za vznikem mimopražských zařízení v minulých letech byl nejen nedostatek územního prostoru, ale také snaha vyloučit seniory a zdravotně postižené občany z běžného života. V současné době se tento pohled radikálně změnil a je podporována humanizace stávajících zařízení, postupná restrukturalizace směřující k malým bytovým jednotkám v běžné zástavbě a podpora takových služeb, které umožní seniorům a postiženým žít v domácím prostředí.

Nejen s ohledem na zhoršující se demografickou strukturu obyvatel, tj. stárnutí pražské populace, a nově nabývaný multikulturní charakter Prahy, ale i v souvislosti s ekonomickou krizí, následnými úspornými opatřeními a deregulací nájmu je nezbytné sociální služby dále rozvíjet. Vzhledem k nedostatečné prevenci vzniku bezdomovectví ze strany města je nutné předpokládat nárůst počtu osob bez přístřeší. Zvyšovat se bude i potřeba služeb reagující na nové specifické potřeby lidí dlouhodobě bez přístřeší, které stávající sociální služby nestačí pokrýt, potřeba poskytování specifických sociálních služeb pro potenciální uživatele z řad cizinců, azylantů a popř. i etnických menšin.

V srpnu 2010 byl Radou hl. m. Prahy schválen Akční plán problematiky bezdomovectví 2010–2013, následně v roce 2011 byla vytvořena Koncepce pro řešení problematiky bezdomovectví na území hlavního města na léta 2012–2020, která je v současné době dopracována. Jako problematická se však stále ukazuje neochota řady městských částí podílet se na řešení bezdomovectví. Typickým příkladem je každoroční problém s poskytováním azylu bezdomovcům v zimním období, např. v roce 2011 Praha nebyla schopna nalézt lokalitu pro umístění darované velkokapacitní nafukovací haly.

Prodlužující se věk seniorů klade stále vyšší požadavky na služby, které mají postupně více charakter zdravotně-sociálních služeb. Na území hl. města Prahy je v současné době řada neuspokojených žadatelů o poskytnutí sociálních služeb, zejména v pobytových zařízeních. V domovech pro seniory chybí 7 932 míst, v azylových domech 482 míst, v domech na půl cesty 61 míst, v noclehárnách 587 míst, chráněné bydlení má deficit 143 míst, v domovech pro osoby se zdravotním postižením chybí 207 míst, v týdenních stacionářích 12 míst. Z uvedeného je patrná nezbytnost potřeby doplnit kapacitu pobytových sociálních služeb na území hlavního města, i když prioritou rozvoje systému sociálních služeb je posílení rodinné, individuální, asistenční a neústavní péče. Předpokládá se podpora výstavby domovů seniorů, domů zvláštního určení s bezbariérovými a azylovými byty. Je potřebné výrazně zvýšit kapacity ubytoven a nocleháren pro bezdomovce a zařízení pro přechodnou péči. V roce 2011 byl spuštěn pilotní projekt státní podpory nájemného bydlení, kde jednou s priorit je podpora výstavby malometrážních bytů pro seniory s dostupností sociálních služeb. Rozvíjejí se programy integrace zdravotně handicapovaných občanů do společnosti, včetně odstraňování bariér bránících jejich volnému pohybu. Podporována je na jedné straně samostatnost městských částí v sociální oblasti, na druhé straně bude nutné zefektivnit spolupráci mezi městskými částmi a Prahou jako celkem.

Obr. Rozložení vybraných zařízení sociálních služeb

Zdroj: URM, průzkum *Současný stav využití území 2011*; Registr poskytovatelů sociálních služeb MPSV (pouze vybraná ostatní zařízení sociálních služeb)

Celková rozloha ploch (> 0,25 ha) veřejného vybavení pro sociální služby na území Prahy podle současného stavu využití území v roce 2012 činí 69,7 ha. Z pohledu územního rozložení působí největší počet zařízení poskytujících sociální služby v centrální oblasti Prahy, zejména v městských částech Praha 1, 2, a dále v Praze 3, 7, 6, 4, 5 a v Praze 8. Plošně se tato zařízení nejvíce projevují ve vnějším kompaktním městě, kde je situováno 63 % z celkové rozlohy ploch veřejného vybavení pro sociální služby. Podle analýzy poskytovatelů jsou nejčastěji zastoupeny poradenské služby, centra denních služeb a služby krizové pomoci, kontaktní centra, služby osobní asistence a vzdělávací aktivity. Naopak méně subjektů zajišťuje služby pobytové.

Hlavní město Praha má pro výstavbu zařízení sociálních služeb na svém území rezervovány rozvojové plochy v okrajových městských částech, kde většinou zařízení sociálních služeb chybí stejně jako vybavenost zdravotními službami, dále pak v lokalitách s plánovaným rozvojem bytové funkce. Využití rozvojových lokalit však často blokuje majetkové poměry v území nebo nepřipravenost navazujícího území. Velkým problémem současné doby je trend zneužívání ploch vytypovaných pro umístění sociálních a zdravotních služeb k jiným účelům. Město tak přichází o koncepci strategického rozmístění těchto ploch, které garantuje celoměstské pokrytí a nezbytné územní rezervy.

Sociální služby – rozmístění v pásmech města

Historické centrum města

V historickém centru města působí velký počet zařízení poskytujících sociální služby, a to převážně poradenské, centra denních služeb, služby krizové pomoci a kontaktních center, služby osobní asistence a vzdělávací aktivity. Většina zařízení je součástí smíšené a obytné městské struktury, výjimkou je Domov sociálních služeb Vlašská ve Vlašské ulici na Malé Straně v klidové části celoměstského centra s dostatečným zázemím ploch zeleně. V oblasti péče o seniory převažují terénní pečovatelské služby poskytované v domácím prostředí, dále je k dispozici 5 domů s pečovatelskou službou. Jiná zařízení pro dlouhodobý pobyt, jako jsou domovy pro seniory či zdravotně postižené, nejsou v celoměstském centru zastoupena, zejména jako důsledek umísťování seniorů i postižených občanů na okraj nebo mimo město. V současném stavu městské části v historickém centru města začínají vzhledem k vysokému podílu osob

nad 65 let rozšiřovat sociální pobytové služby pro seniory. Byla dokončena výstavba domu s pečovatelskou službou a malometrážními byty na rohu ulic Benediktská a Dlouhá, připravuje se výstavba na rohu ulic Lodecká a Samcova, byla zpracována ideová studie na Seniorpark Šance v blízkosti Strahova.

Velkým problémem celoměstského centra je koncentrace problémových osob a bezdomovců, kterých je v Praze 1 cca 21 % z celopražského počtu. Jako noclehárna pro bezdomovce je k dispozici loď Hermes s 233 lůžky, byl spuštěn terénní program zaměřený na osoby, které sami nevyhledávají nebo odmítají pomoc. K poskytování této služby je využíváno speciálně upravené sanitní vozidlo, ve kterém je vytvořeno zázemí pro výkon sociálního poradenství a také pro realizaci hygienicko-ošetřovatelské pomoci. Snahou je posílit sociální služby pro tuto skupinu obyvatel i v jiných částech města.

Jesle, které jako přežitek byly v některých částech města všechny zrušeny, zůstaly na Starém Městě zachovány, přestože celoměstské centrum patří k částem Prahy s nejstaršími obyvateli.

Zařízení sociálních služeb na plochách veřejného vybavení zabírají 1,7 ha a představují pouze 0,2% podíl z celkové plochy historického centra města. Rozvoj je převážně omezen na rekonstrukce a dostavby v rámci stávající zástavby.

Kompaktní město

Zařízení sociálních služeb jsou v kompaktně zastavěné oblasti města rozmístěna nerovnoměrně. Převládají služby ambulantní a terénní nad službami pobytovými zaměřenými zejména na seniory a zdravotně postižené. Obecně lze konstatovat, že pravobřežní část kompaktního města disponuje větší vybaveností. Plošně se v území projevují především domovy, stacionáře a denní centra pro seniory a pro osoby se zdravotním postižením, a to zejména mimo historické čtvrti vnitřního kompaktního města, kde je většina zařízení součástí obytné a smíšené městské struktury.

Nabídka služeb sociální péče pro seniory je oproti celoměstskému centru, vyjma části jihozápadní, obohacena o domovy pro seniory ve vnějším kompaktním městě, kde jsou situovány v klidové zóně na okraji obytné zástavby s bohatým zázemím zelených ploch vlastních zahrad i blízkého okolí. Jde o vybavenost celoměstského významu na rozdíl od domů s pečovatelskou službou, které jsou převážně součástí obytné zástavby a slouží především pro potřeby obyvatel příslušné městské části. Kapacita pobytových sociálních služeb zejména pro seniory se na území kompaktního města v posledních letech zvyšuje. V roce 2008 byl například dokončen Domov Hagibor na Žižkově, v roce 2011 byla dokončena výstavba domova pro seniory Za Kajetánkou v Břevnově, připravuje se výstavba domu pro seniory Boromeum v Praze 17, domu s pečovatelskou službou v ul. Nikoly Vapcarova v Modřanech a další.

Jesle jsou v současnosti k dispozici pouze ve velmi omezeném počtu. Touto vybaveností dnes již disponují jen některé městské části. Chybějící jesle začínají být nahrazovány soukromými zařízeními. Některé uvolněné prostory bývalých jeslí, kterými byla bohatě vybavena zejména sídliště, podobně jako nepotřebné mateřské školy, se podařilo nabídnout k využití pro poskytování jiných sociálních či zdravotních služeb např. Gerontologické centrum v Kobylisích a na Černém Mostě nebo dům s pečovatelskou službou na sídlišti Letňany. Řada jeslí byla ale nevhodně pronajata či prodána a slouží jiným účelům např. jako kanceláře, bez ohledu na výhodnou polohu v území obytné zástavby a výjimečné kvalitní zázemí ploch zeleně.

V severní části kompaktního města je významný podíl celoměstské vybavenosti rezidenčních služeb sociální péče pro seniory na území Prahy 8, a to na sídlištích Ďáblice, Kobylisy a Bohnice.

V části východní je plošně významný Domov Sue Ryder v Michli.

V jižní části se rovněž nachází významný podíl celoměstské vybavenosti rezidenčních služeb sociální péče pro seniory, a to na sídlištích Jižní Město a Zahradní Město. Výrazná plocha veřejného vybavení sociálních služeb se nachází v Krči, kde v jedné lokalitě je domov pro seniory, domov pro osoby se zdravotním postižením a kojenecký ústav.

V části jihozápadní na Smíchově je v území významným prvkem areál Palata – domov pro zrakově postižené.

V severozápadní části kompaktního města není žádné významné zařízení.

Zařízení sociálních služeb na plochách veřejného vybavení tvoří pouze 0,3 % plochy vnitřního kompaktního města a 0,4 % plochy vnějšího kompaktního města, což představuje celkem 63,2 ha ploch, z toho 44 ha ve vnějším kompaktním městě. Pro doplnění vybavenosti jsou ponechány rezervy ve všech částech kompaktního města, převážně ve vnějším kompaktním městě. Využití mnoha rozvojových lokalit však blokují majetkové poměry.

Vnější pásmo

Ve vnějším pásmu města jsou zajišťovány převážně sociální služby péče o seniory, kde v současné době již cca 1/3 městských částí má pro své obyvatele kromě terénních pečovatelských služeb k dispozici dům s pečovatelskou službou a jejich počet se stále rozšiřuje. Z celoměstského pohledu jsou právě obce vnějšího pásma územím největšího rozvoje této vybavenosti. I když domy s pečovatelskou službou v těchto obcích obecně mají větší zázemí ploch zeleně než domy v kompaktním městě či domy v celoměstském centru téměř bez zázemí, vzhledem ke svému charakteru plně splývají s obytnou zástavbou a nejsou samostatně vymezeny. Zařízení jeslí se zde nevyskytují.

Tomuto stavu také odpovídá minimální podíl ploch veřejného vybavení pro zařízení sociálních služeb, které ve vnějším pásmu jsou na 4,8 ha ploch a činí jen 0,015 % z celkové plochy vnějšího pásma. Doplnění vybavenosti je plánováno převážně spolu s doplněním chybějících zdravotních služeb.

Vývoj od r. 2010

Celková rozloha ploch (> 0,25 ha) veřejného vybavení pro sociální služby na území Prahy podle současného stavu využití území se v roce 2012 výrazně nezměnila. Zvolna je doplňována vybavenost v oblasti pobytových služeb pro seniory – bydlení pro seniory, dokončen byl např. dům s pečovatelskou službou v ul. Benediktská na Starém Městě, Domov seniorů Eliška v Břevnově. Řada projektů je připravována, jde však převážně o investice soukromých investorů, kteří se orientují zejména na bohatší klientelu.

Od roku 2010 se dále propracovává metodika komunitního plánování sociálních služeb na území Prahy. Na základě průběžných výstupů z probíhající diskuse o funkčnosti struktury a organizace procesů plánování rozvoje sociálních služeb v Praze byl aktualizován v lednu 2010 dokument Komunitní plánování sociálních služeb v Praze (struktura a organizace).

Byl změněn přístup ke zpracování střednědobých plánů rozvoje sociálních služeb na území hl. m. Prahy. Horizont zpracování plánů byl z ročního období prodloužen na tříleté s tím, že plán bude koncipován jako klouzavý víceletý strategický plán. Poprvé tímto způsobem je zpracován plán na léta 2011 až 2013, který je posledním, současně platným dokumentem. Byl zpracován v roce 2010 a v letech 2011 a 2012 prochází zásadní aktualizací. Cílem je definovat problémové okruhy poskytování sociálních služeb, definovat priority, opatření a aktivity ve střednědobém horizontu. V září 2011 byla zahájena další analýza sociálních služeb – Analýza potřeb a nabídky sociálních služeb na území hlavního města, kterou realizuje FSV ÚK (CESES), předpokládané dokončení analýzy je v jarních měsících 2012.

S ohledem na vysoký počet sociálně problémových obyvatel a jejich kumulaci v Praze se stále více ukazuje potřeba tento problém řešit. V srpnu 2010 byl proto Radou hl. m. Prahy schválen Akční plán problematiky bezdomovectví 2010–2013, následně v roce 2011 byla vytvořena Koncepce pro řešení problematiky bezdomovectví na území hlavního města Prahy na léta 2012–2020, která je dále připomínkována a dopracovávána.

2.10.3 ZDRAVOTNÍ SLUŽBY

Síť zdravotnických zařízení na území Prahy je mimořádně koncentrovaná. Jde o nemocnice s velkou lůžkovou kapacitou, specializovaná lůžková zařízení, ambulantní pracoviště v rámci nemocnic nebo bývalých poliklinik a řadu samostatných ordinací praktických lékařů i specialistů. Zdravotnická zařízení poskytují péči nejen obyvatelům Prahy, ale také dalších krajů, zejména Středočeského, kteří do Prahy dojíždějí za zaměstnáním nebo do škol. Většina specializovaných pracovišť slouží pacientům z celé republiky.

Relativní ukazatele ze zdravotnictví v přepočtu na 10 000 obyvatel patří k trvale nejvyšším ze všech krajů a výrazně převyšují celorepublikový průměr, především v některých specializovaných oborech, a to zejména z důvodu širší působnosti pražských zařízení. V Praze je zaměstnána téměř pětina lékařů z ČR. Na rozdíl od ostatních regionů téměř polovina lékařů působí v zařízeních státních, kterými jsou především velké komplexy fakultních nemocnic. Ve srovnání největších českých krajů bylo v Praze v roce 2010 nejvíce lůžkových kapacit, zdravotnických zařízení i samostatných ordinací lékařů. Srovnáme-li přepočtené údaje s údaji za celou republiku, zjistíme, že ukazatele v Praze jsou nadprůměrné.

Tab. Srovnání zdravotnických zařízení v největších českých krajích a ČR (2010)

Vybrané ukazatele	Česká republika	Hlavní město Praha	Středočeský	Jihomoravský	Moravsko-slezský	Ústecký	Jihočeský	Olomoucký
Počet obyvatel	10 532 770	1 257 158	1 264 978	1 154 654	1 243 220	836 045	638 706	641 681
Lékaři celkem	45 646	9 200	3 963	5 526	4 859	2 845	2 557	2 819
na 1 000 obyvatel	4,3							
z toho v nestátních zařízeních	36 679	5 001	3 896	3 897	4 246	2 769	2 522	2 107
obyvatelé na 1 lékaře	230	136	317	209	256	294	249	228
Nemocnice	189	27	25	22	18	20	9	9
počet lůžek	62 219	10 018	5 908	7 886	6 528	5 122	3 538	3 380
počet lůžek na 1 000 obyvatel	5,9	8	4,7	6,8	5,2	6,1	5,5	5,3
Odborné léčebné ústavy	157	16	16	10	21	13	10	15
počet lůžek	21 764	2 774	2 271	1 425	2 902	1 249	885	1 792
z toho léčebny dlouhodobě nemocných	70	9	6	2	12	6	4	6
počet lůžek	7 113	1 212	680	363	1 026	465	415	563
Samostatné ordinace lékařů praktických pro dospělé	4 396	520	459	513	526	313	286	292
Samostatné ordinace lékařů praktických pro děti a dorost	2 028	237	235	228	232	157	125	138
Samostatné ordinace stomatologů	5 453	917	486	598	621	359	327	343
Lékaři ambulantní péče na 10 000 obyvatel	31	56,3	21,4	33,2	27,6	24,4	28,5	31,2
Lékárny vč. odlouč. pracovišť	2 629	341	266	311	294	186	172	171

Zdroj: ČSÚ 2010, Vybrané ukazatele podle krajů

Koncem roku 2010 bylo v Praze 4 225 zdravotnických zařízení, v nichž pracovalo v přepočteném počtu 9 200 lékařů.

Síť lůžkových zdravotnických zařízení tvořilo celkem 443 zařízení, z toho 27 nemocnic (z toho 12 soukromých) a 16 odborných léčebných ústavů – 9 léčeben pro dlouhodobě nemocné, psychiatrická léčebna, léčebna tuberkulózy a respiračních nemocí a 5 ostatních lůžkových zařízení. V lůžkových zařízeních bylo k dispozici přibližně 12 800 lůžek, z toho více než 10 tisíc v nemocnicích. Nejvyšší mírou se na kapacitě lůžek podílelo pět fakultních nemocnic s celkovým počtem 6 769 lůžek.

Ambulantní péči v Praze k roku 2010 poskytovalo celkem 7 047 lékařů, z nichž 65 %, tj. 4 580, pracovalo v samostatných ambulantních zařízeních.

Lékárenskou službu k roku 2010 zajišťovalo 341 lékáren a výdejen zdravotnických prostředků.

Ambulantní péči v Praze lze obecně charakterizovat vzhledem k veřejné dopravě jako dobře dostupnou. V objektech bývalých poliklinik působí nestátní zdravotnická zařízení vedle řady samostatných ambulancí praktických lékařů a specialistů, velký počet samostatných zařízení je rozptýlen v ostatní zástavbě. Na 10 tisíc obyvatel Prahy připadá v ambulantní péči 56 lékařů (v ČR 31).

Lůžkovou péči v Praze, stejně jako v celé ČR, v současnosti charakterizuje redukce a restrukturalizace lůžek. Nadále klesá potřeba akutní lůžkové kapacity v nemocnicích nejen z finančních důvodů, ale protože se využívají moderní léčebné metody a pro rekonvalescenci agentury domácí péče. Pokračuje navyšování lůžkové kapacity nemocničních oddělení následně ošetřovatelské péče i vyčleňování z akutní lůžkové kapacity lůžek pro poskytování sociální pobytové služby, jejichž nedostatek je však stále aktuální, stejně jako nedostatek lůžek hospicových. Koncem roku 2010 bylo v Praze z 27 nemocnic 6 nemocnic následně péče se 450 lůžky.

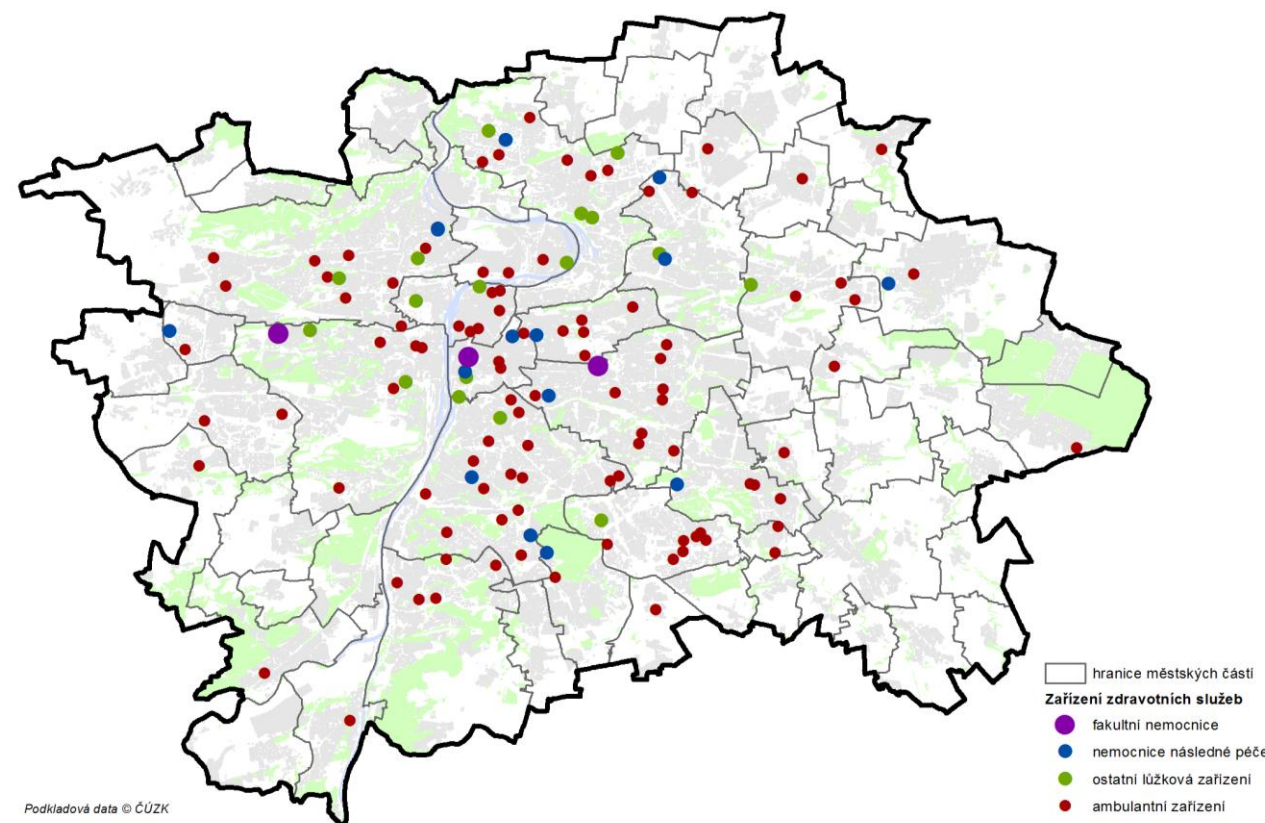
Vzhledem ke zvyšujícímu se počtu seniorů stále porostou nároky na geriatrické obory i služby léčeben dlouhodobě nemocných. Významnou součástí ambulantní péče je od roku 1993 budovaná síť zařízení domácí zdravotní péče, která výrazně ulehčuje lůžkové péči. Tato zařízení pečovala v roce 2010 v Praze v domácím prostředí o 17 984 klientů, z nich 88 % bylo ve věku 65 let a více a za rok poskytla celkem 645 510 ošetření.

Nezbytnou složkou zdravotní péče je záchranná služba zajišťující přednemocniční neodkladnou péči. Tuto službu v Praze zabezpečuje především Zdravotnická záchranná služba hlavního města Prahy – územní středisko záchranné služby (ZZS - ÚSZS), která je součástí Záchranného bezpečnostního systému hl. m. Prahy. Zdravotnická záchranná služba hlavního města Prahy zajišťuje činnost operačního střediska, leteckou záchrannou službu a 19 stanovišť rychlé zdravotnické pomoci a rychlé lékařské pomoci a koordinuje i činnost 12 středisek záchranné služby Středočeského kraje. Kromě 55 velkokapacitních sanitních vozidel rychlé zdravotnické pomoci a 14 osobních vozů rychlé lékařské pomoci disponuje i unikátním vybavením – sanitou XXL pro speciální pacienty, kamionem GOLEM pro potřebu hromadných neštěstí a nově dvěma speciálními repatričními vozy pro zajištění zdravotnických asistencí a dálkové převozy pacientů s odborně kvalifikovanou posádkou. Připravuje se výstavba nového sídla Zdravotnické záchranné služby hl. m. Prahy v Troji.

Od 1. 1. 2003, kdy byla v rámci veřejné reformy převedena kompetence v oblasti zdravotnictví na kraje, Praha jako kraj stále připravuje koncepci pražského zdravotnictví. Počátkem roku 2010 byla zpracována firmou Deloitte Studie alternativ rozvoje pražské zdravotní a sociální péče. Na základě průzkumů a rozborů vybavenosti Prahy, včetně srovnání vybavenosti velkých evropských měst, byly zdravotní služby v Praze hodnoceny jako služby na velmi dobré úrovni. Byly navrženy čtyři alternativy rozvoje, které oscilují mezi variantou se zachováním stávajícího rozsahu vybavenosti se zlepšením informačního systému pro veřejnost o poskytovaných službách až k variantě se zásadním vstupem města do poskytování zdravotních služeb včetně přeměny Fakultní nemocnice Na Bulovce na Metropolitní nemocnici. Tyto varianty jsou nyní dále posuzovány příslušnými experty před konečným rozhodnutím o vytyčení koncepce rozvoje pražského zdravotnictví. Podle programového prohlášení Rady hl. m. Prahy je cílem zajištění kvalitní a dostupné zdravotní péče pro každého občana. Bude podporován vznik nových lůžek následně a dlouhodobě péče a nové kapacity v léčebnách dlouhodobě nemocných a v hospicích, rovněž rozvoj domácí péče. Prioritou zůstává ve spolupráci s ministerstvem zdravotnictví převod Nemocnice Na Bulovce na hl. m. Prahu a zajištění její následné transformace na Metropolitní nemocnici s poliklinikou. Podporovány jsou programy prevence vzniku civilizačních onemocnění, zejména v oblasti kardiovaskulárních onemocnění, obezity a cukrovky. Začátkem roku 2012 byl spuštěn pilotní projekt – zahájen provoz Centra zdravotní prevence v budově Škodova paláce v Jungmannově ulici. S ohledem na doporučení Evropské unie v návaznosti na

zdravotní stav populace bude toto zařízení poskytovat především odborné poradenství zaměřené na zdravý životní styl a prevenci. Neméně důležitá je podpora zachování sítě lékařských pohotovostí.

Obr. Rozložení zdravotnických zařízení

Zdroj: URM, průzkum Současný stav využití území 2011 a databáze zdravotnických zařízení (pouze vybraná ambulanti zařízení)

Celkový rozsah ploch (> 0,25 ha) veřejného vybavení pro zdravotní služby podle současného stavu využití území v roce 2012 činí 293,8 ha. Hustá síť zdravotnických zařízení není na území Prahy rovnoměrně rozložena. Plošně se tato zařízení nejvíce projevují ve vnějším kompaktním městě, kde je situováno 61 % z celkové rozlohy ploch veřejného vybavení pro zdravotní služby. Charakteristická je koncentrace kapacitních lůžkových a specializovaných zařízení v centrální oblasti města, zatímco primární ambulanti zdravotní péče je poskytována především v rámci jednotlivých městských částí. Vybavenost městských částí není stejná, neboť zejména okrajovým částem chybí. Protože však řada těchto městských částí plánuje velký rozvoj obytné zástavby, bude nutné počítat i s doplněním zdravotnických zařízení. S ohledem na celopražský deficit lůžek následné a ošetrovatelské péče jsou potřebné pozemky pro umístění nemocnic následné péče rezervovány územním plánem jako veřejně prospěšné stavby, a to ve dvou lokalitách, stejně jako pozemky pro rozvoj zdravotnické záchranné služby.

Zdravotní služby – rozmístění v pásmech města

Historické centrum města

Pro historické centrum i celoměstské centrum je charakteristická koncentrace specializovaných zdravotnických zařízení a historických areálů nemocnic. Výhodou zařízení je jejich dobrá dostupnost městskou hromadnou dopravou, naopak horší je dostupnost individuální automobilovou dopravou spolu s problémem parkování. Většina zařízení je součástí smíšené městské zástavby, výjimkou jsou zařízení lůžková v uzavřených areálech.

V historickém centru se nachází 7 lůžkových zdravotnických zařízení o celkové kapacitě cca 2 359 lůžek, tj. cca 23 % celkového počtu lůžek města. Jde převážně o zařízení s bohatou historií, které dnes již obtížně hledají rezervy pro svůj další rozvoj. Za zmínku stojí především nejstarší nemocnice v Praze i v celé České republice Nemocnice Na Františku na Starém Městě, jejíž historické kořeny sahají až k roku 1354, nebo Nemocnice sv. Alžběty Na Slupi vybudovaná po vzoru středověkých řádových nemocnic v polovině 18. století barokním architektem Kiliánem Ignácem Dientzenhoferem.

Nejvýznamnějším zařízením je Všeobecná fakultní nemocnice (VFN) na Novém Městě, jejíž historická provázanost s lékařskými fakultami Univerzity Karlovy představuje v rámci celoměstského centra na Albertově velmi specifické území. Tato druhá největší pražská nemocnice v roce 2010 disponovala 1 605 lůžky. Na rozdíl od ostatních velkokapacitních fakultních nemocnic v plošně rozsáhlých areálech je pro ni charakteristické velké množství detašovaných pracovišť v zástavbě historického centra i navazujícího kompaktního města. V roce 2009 se objevily informace o budoucím osudu VFN, o ekonomičnosti renovace a přípravě projektu nového sídla nemocnice, spekulace o lukrativnosti pozemků nemocnice v centru města. Byl ustaven poradní sbor pro rekonstrukci VFN, který považuje za prioritní projekt rozvoje a rekonstrukce nemocnice v prostoru Karlova náměstí a Karlova, kde vzájemná provázanost nemocnice s fakultami Univerzity Karlovy tvoří jedinečný urbanistický komplex. Počet ambulanti zařízení v celoměstském centru, respektive na území městské části Praha 1, která zabírá převážnou část celoměstského centra, představuje cca 10% podíl celopražské ambulanti péče, tj. v 366 samostatných ambulanti zařízeních působí 558 lékařů, významný je i podíl lékařů v ambulancích nemocnic. Zatímco počet ambulanti zařízení rozptýlených v ostatní zástavbě po roce 1990 významně rostl, objekty poliklinik musely čelit tlakům na změnu využití, které byly daleko silnější v celoměstském centru než v jiných částech města. Jako polikliniky přestaly sloužit např. objekty v ul. Klimentská a Hybernská.

Zdravotnická zařízení na plochách veřejného vybavení zabírají 30,9 ha, což tvoří 3,5 % z celkové plochy historického centra. Pro rozvoj nejsou vymezeny žádné plošné rezervy.

Kompaktní město

Poměrně rovnoměrnou nabídku zdravotních služeb ve všech částech kompaktního města poskytují zařízení ambulanti, zatímco lůžková zařízení jsou rozmístěna nerovnoměrně, což však s ohledem na větší spádovost zařízení se nejeví jako nedostatek. Zařízení jsou dobře dostupná městskou hromadnou dopravou, oproti celoměstskému centru je lepší dostupnost individuální automobilovou dopravou i možnosti parkování, především u areálů nemocnic a poliklinik. V kompaktním městě je většina zařízení podobně jako v celoměstském centru součástí smíšené či obytné městské zástavby. Samostatné plochy zaujímá vedle lůžkových zařízení v uzavřených areálech řada objektů bývalých poliklinik, a to zejména ve vnějším kompaktním městě na sídlištích.

Významnou část kapacit lůžkových zařízení představuje 5 velkých nemocnic, z toho 2 fakultní, s celkovým počtem cca 6 592 lůžek, které tvoří 65 % z celopražského počtu lůžek v nemocnicích zajišťujících vedle lůžkové péče i péči ambulanti včetně lékařské služby první pomoci. Rozmístění velkých lůžkových zařízení nemocnic v kompaktním městě je rovnoměrné, a tudíž mohou být využívány jako spádové nemocnice pro příslušné části kompaktního města. Rozsáhlé uzavřené areály nemocnic představují v území určitou bariéru. Jejich výhodou je existence vlastní areálové zeleně a většinou dostatek prostoru pro další rozvoj, na rozdíl od nemocnic v celoměstském centru. Volnější zástavba areálů však začíná být atakována snahami o zintenzivnění a využití pro jiné funkce, např. bydlení. Ambulanti zdravotnická zařízení jsou v kompaktním městě zastoupena sítí bývalých poliklinik, které byly stavěny vždy ve vazbě na obytnou zástavbu a hustota jejich rozmístění tudíž kopíruje hustotu zástavby. Nejvíce poliklinik se nachází v Praze 4 a v Praze 9. Dnes již postupně opadá tlak na jiné využití objektů poliklinik, které se stabilizovalo převážně pro potřeby zdravotnictví, stagnuje i nárůst počtu samostatných lékařských ordinací rozptýlených v městské zástavbě. Řada poliklinik je v území solitérním objektem s předprostorem veřejného prostranství i zázemím pro parkování pacientů. Oproti nemocnicím v uzavřených areálech jsou pro městskou strukturu přínosem.

Na severu kompaktního města se nachází významná koncentrace lůžkových zařízení. V Libni zaujímá území o rozloze 22 ha spolu s areálem Nemocnice Na Bulovce s 1 115 lůžky odborný léčebný ústav Kardiologie Na Bulovce. V Bohnicích vytváří rozsáhlý areál o rozloze 64 ha Psychiatrická léčebna Bohnice s 1 358 lůžky spolu s léčebnou dlouhodobě nemocných Psychiatrické léčebny a Psychiatrickým centrem.

V jižní části kompaktního města se výrazně plošně projevuje areál Thomayerovy nemocnice spolu s IKEM na ploše 28 ha.

V jihozápadní části v Motole je na území 44 ha umístěna Nemocnice Na Homolce spolu s Fakultní nemocnicí v Motole, která je největší pražskou nemocnicí. S areálem o rozloze 39 ha a kapacitou 1 975 lůžek se řadí rovněž k největším nemocnicím v Evropě.

V části severozápadní velká zařízení doplňuje Ústřední vojenská nemocnice ve Střešovicích. V areálu nemocnice byla v roce 2010 zahájena příprava velkého PPP projektu nové nezdravotnické části nemocnice – hotelu a ubytovny včetně 300 parkovacích stání. Z ekonomických důvodů byl tento projekt v roce 2011 zastaven.

Zdravotnická zařízení na plochách veřejného vybavení tvoří 1,3 % z plochy vnitřního kompaktního města a 1,8 % plochy vnějšího kompaktního města, což představuje celkem 256,1 ha ploch, z toho větší část – 180 ha je ve vnějším kompaktním městě. Pro výstavbu zařízení s ošetrovatelskými lůžky je uvažována rezerva v Praze 13 na Velké Ohradě. V Praze 17 v Řepích a v Praze 5 na Smíchově jsou vymezeny rezervy pro výstavbu stanic integrovaného záchranného systému. Rozvojové lokality jsou umístěny na okrajích kompaktně zastavěného města. Problémem je situování ploch pro rozvoj na soukromých pozemcích, i když jsou územním plánem vyhlášeny veřejně prospěšnými stavbami.

Vnější pásmo

Nabídka zdravotních služeb v rámci vnějšího pásma města je omezená a závisí na velikosti obce. Výjimečně je k dispozici péče specializovaná, která je stejně jako péče lůžková pro obyvatele dostupná individuální a městskou hromadnou dopravou v kompaktně zastavěné oblasti města, případně v celoměstském centru. Vybavenost ve vnějším pásmu města je často využívána i obyvateli příměstských obcí, kde v posledních letech dochází k velkému nárůstu funkce bytové bez zázemí občanského vybavení.

Ve vnějším pásmu města disponuje cca 2/3 městských částí alespoň minimální vlastní vybaveností. V řadě větších jako např. Kbely, Újezdu nad Lesy nebo Radotíně, se nachází zdravotní středisko, které většinou bývá umístěno v návaznosti na další vybavenost a jako solitérní objekt v zástavbě zaujímá samostatnou plochu. Ostatní jednotlivé ordinace lékařů jsou převážně součástí rodinných domů, případně objektů jiné vybavenosti např. městského úřadu, zařízení sociálních služeb apod. V rámci vnějšího pásma města, na území městské části Horní Počernice, je umístěno jediné lůžkové zařízení – Léčebné a rehabilitační středisko Chvaly a také specializované zařízení – Oční klinika Horní Počernice.

Zdravotnická zařízení na plochách veřejného vybavení tvoří zanedbatelný podíl z celkové plochy vnějšího pásma města, a to 0,021 %, neboť zabírají pouze 6,9 ha ploch.

Pro rozvoj ambulantní péče, a to nejen pro doplnění současných deficitů, ale převážně v souvislosti s předpokládanou novou obytnou zástavbou, jsou vymezeny rezervy v rámci sociálně–zdravotních center v kombinaci se službami sociálními. V části jihovýchodní na území Běchovic je umístěna jedna ze dvou rezerv města pro výstavbu nemocnice s doléčovacími lůžky, ve výhledu je další rezervou lokalita v jihovýchodní části, v Lipencích. Problémem je umístění rezerv na soukromé pozemky a s tím spojený tlak na změnu pro lukrativnější využití.

Vývoj od r. 2010

Od roku 2010 nedošlo v Praze k výrazným změnám v rozsahu vybavenosti v oblasti zdravotních služeb. Statistická data o kapacitách vybavenosti města však nepostihují dlouhodobý nárůst kvality zdravotnické péče, který se odráží spíše v ukazatelích demografických, jako je naděje dožití nebo zemřelí podle příčin smrti. V průběhu roku 2010 se zvýšil počet zdravotnických zařízení o 27 (nárůst o 0,6 %), z čehož 18 zařízení představovala samostatná ambulantní zařízení.

Aktuální je stále nedostatečná kapacita lůžek následné ošetrovatelské péče, jejíž navyšování poslední dva roky opět pokračuje transformací lůžek akutních, roste i počet lůžek vyčleněných pro sociální pobytové služby. Koncem roku 2011 byla zadána studie Realizace následné péče na území hl. města Prahy, s cílem navrhnout podobu systému, a to včetně odhadu jeho potřebné kapacity. Územní rezervy ve dvou lokalitách pro doplnění této vybavenosti jsou i nadále zachovány.

Řada objektů v areálech nemocnic, zejména fakultních, prošla či prochází modernizací. V areálu Všeobecné fakultní nemocnice Královské Vinohrady se připravuje výstavba nového traumacentra, kde do moderního komplexu budov budou soustředěna klinická pracoviště stávajícího traumacentra. Začátkem roku 2012 došlo ke snížení počtu fakultních nemocnic. Tento status ztratily nemocnice Thomayerova a Na Bulovce. Prioritou zůstává ve spolupráci s ministerstvem zdravotnictví převod Nemocnice Na Bulovce na hl. m. Prahu a zajištění její následné transformace na Metropolitní nemocnici s poliklinikou. Pro realizaci tohoto záměru společnost KPMG Česká republika zpracovala podkladovou studii.

V oblasti ambulantní zdravotní péče se v podstatě zastavil trend opouštění velkých zařízení typu bývalých poliklinik a snaha o jejich využití pro jiné funkce. Jednou z výjimek je příprava bytové zástavby na místě bývalé polikliniky na Zeleném pruhu. Byla zahájena modernizace poliklinik, příkladem je rozsáhlá dostavba a modernizace polikliniky Budějovická. Dlouhodobě klesá kapacita primární ambulantní péče. Podporováno je zachování sítě lékařských pohotovostí, proto byla zadána studie Poskytování LSPP na území hl. města Prahy, která vyhodnotí možnosti poskytování LSPP.

Začátkem roku 2012 byl spuštěn pilotní projekt – zahájen provoz Centra zdravotní prevence poskytující občanům odborné poradenství zaměřené na zdravý životní styl a prevenci. Zdravotnická záchranná služba hl. m. Prahy dále připravuje v Troji výstavbu nové budovy Administrativního a technického zázemí Zdravotnické záchranné služby HMP – ÚSZS včetně heliportu a rozšíření sítě výjezdových stanovišť ZZS vybudováním kontejnerových stanovišť.

2.10.4 KULTURA

Praha je díky geografické poloze v centru Evropy i střetávání se řady kultur již od raného středověku i díky intenzivnímu toku historických událostí doslova kulturní křižovatkou Evropy. Její význam spočívá v bohatství architektonického dědictví, úrovni a rozmanitosti „živého“ umění, kvalitě života jejích stálých obyvatel i návštěvníků, míře rozvoje vzdělanosti, váze a dosahu kulturních vlivů, jimiž česká metropole působí na okolní svět.

Historický odkaz, hodnota historického dědictví a síla tradice zavazují k udržení a posílení jedinečného postavení Prahy jako uznávané kulturní metropole střední Evropy, jako město festivalů, výstav, kongresů a veletrhů. Bohatý kulturní život má v neposlední řadě pozitivní vliv na celkovou úroveň vzdělání obyvatel města, sehrává nenahraditelnou roli při prezentaci Prahy na mezinárodních fórech, je důležitým marketingovým nástrojem a ekonomickým stimulem. Rozmanitost kulturního života je jedním z významných rysů nezaměnitelné atmosféry Prahy, genia loci, kterou se Praha odlišuje od jiných světových metropolí. Proto by tato pestrost a rozmanitost měla zůstat předmětem cílené podpory jak ze strany státu, tak města a jednotlivých městských částí.

Na území hlavního města Prahy probíhá každoročně velké množství kulturních akcí a projektů. Některé z nich se odehrávají v historickém jádru, některé mimo něj, v památkových objektech – v historických budovách, zahradách nebo na jiných veřejných prostranstvích, oblíbené pro hudební produkci jsou např. pražské ostrovy apod. Mezi nejvýznamnější události tohoto druhu patří Art Prague, Czech Press Photo, Česká taneční platforma, Designblok, Dny evropského filmu, Febiofest, Festival spisovatelů Praha, Fringe Festival Praha, Jeden svět, Khamoro, Letní Letná (festival pouličního divadla a cirkusů), Letní shakespearovské slavnosti, Letní slavnosti staré hudby, Mezinárodní knižní veletrh – Svět knihy, Mezinárodní varhanní festival, Prague bienale, Praha fotografická, Praha srdce národů, Pražská muzejní noc, Pražské jaro, Pražský podzim, Přelet nad loutkářským hnízdem, Sculpture Grande, Slovenské divadlo v Praze, Svatováclavské slavnosti, United Islands of Prague, Tanec Praha, 4+4 dny v pohybu, Zažít město jinak a další. Všechny tyto projekty a akce významnou měrou přispívají k oživení a zhodnocení objektů i městského interiéru a zároveň zajišťují kontinuitu a předávání zkušeností ve všech uměleckých oborech.

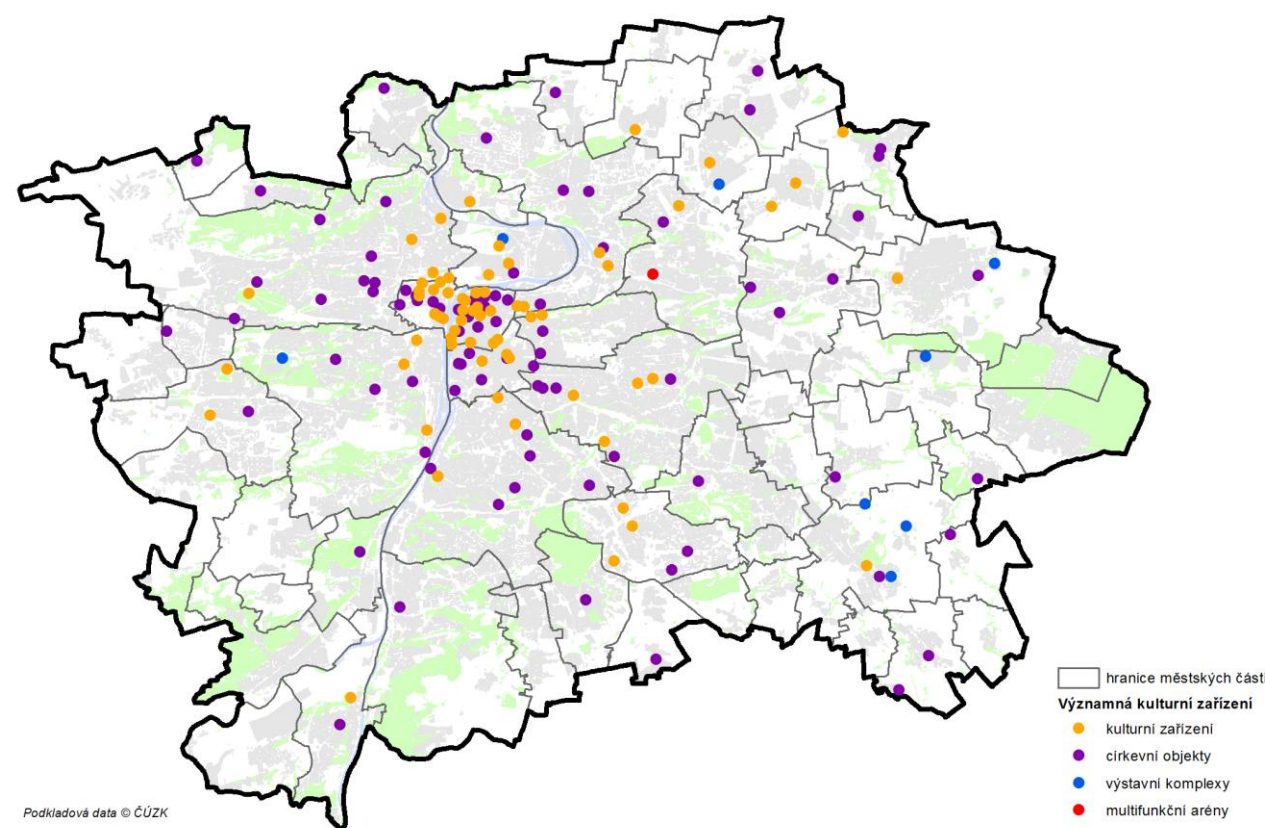
Praha má mimořádnou roli také při srovnání vybavenosti v oblasti kultury v rámci celé ČR. Sídli zde většina kulturních institucí celostátního významu a dalších kulturních zařízení. V Praze se nachází 78 % divadel a 69 % galerií a muzeí z celé ČR.

Síť pražských kulturních zařízení v roce 2011 tvořilo 118 divadel a divadelních studií, 16 stálých kin a 13 multikin, 5 přírodních amfiteátrů, 117 muzeí včetně 13 budov Národního muzea a 3 budov Muzea hl. m. Prahy a památníků, 226 galerií včetně výstavních síní a 87 veřejných knihoven včetně poboček. V Praze je dále 8 zahraničních kulturních center, 1 planetárium, 2 hvězdárny a 73 hudebních klubů. Počet těchto zařízení každoročně narůstá. Největší koncentrace kulturních zařízení je v městské části Praha 1.

Tab. Srovnání kulturních zařízení v Praze a ČR (2010)

Vybrané ukazatele	Česká republika	Hlavní město Praha
Divadla	151	118
Galerie a muzea	499	343
Knihovny	5 415	41
Kina a multikina	701	21
Hvězdárny a planetária	49	3

Obr. Rozložení významných kulturních zařízení

Podkladová data © ČÚZK

Zdroj: URM, průzkum Současný stav využití území 2011

Tradičně bohatý kulturní život v Praze se odehrává převážně ve stávajících kulturních zařízeních – v divadlech, koncertních sálích, muzeích, výstavních sálích a galeriích, kulturních střediscích, ale i v církevních objektech, v kulturních a národních kulturních památkách a některých historických budovách. Za vstupné je zpřístupněno 24 národních kulturních památek veřejnosti. Kulturní zařízení jsou zejména v historické části města. Novými kulturními zařízeními jsou multikina budovaná ve vazbě na zázemí návštěvníků, které představuje centrum města, obytná sídliště a nákupní centra. Praha má v současnosti 12 klasických kin a 9 multikin. Řada kulturních památek a objektů byla rekonstruována nebo opravena, v obnovovaných prostorách vznikají nová divadla, alternativní scény a kluby, a to nejen v centrální oblasti města, ale i ve čtvrtích z 19. století a na okrajích města. Příkladem jsou nově zřízené výstavní a divadelní prostory v Holešovicích – centrum současného umění DOX a La Fabrika na bývalých industriálních plochách či novostavba Komunitního centra Matky Terezy v Praze 11 Hájích.

Zahraničních kulturních středisek zprostředkují mezinárodní kulturní vztahy a 18 pražských kulturních středisek má bohatý kulturní, společenský a osvětový program.

Mnoho historických budov je prohlášeno národními kulturními památkami nebo spadají pod jiný druh památkové ochrany. Praha má v současné době 47 národních kulturních památek a 2 407 památkově chráněných objektů. Na území Památkové rezervace v hlavním městě Praze je 1 440 kulturních památek. Některé z těchto památek však nejsou využívány, chátrají nebo jsou využívány neuspokojivým způsobem, jako např. komplex Masarykova stadionu na Strahově nebo devastované památkově chráněné drážní objekty.

Nově byla postavena budova Národního archivu na Chodovci. V roce 2009 byla dokončena budova Národní technické knihovny v Praze 6 – Dejvicích. Probíhá generální rekonstrukce Národní knihovny v pražském Klementinu a výstavba nového depozitáře Národní knihovny v Hostivaři. Do budoucna se předpokládala výstavba nového Pražského výstaviště v Letňanech pro mezinárodní výstavy a veletrhy o kapacitě cca 10 ha. Příprava nového výstaviště nepokračuje. Na základě výsledků architektonické soutěže na rekonstrukci Průmyslového paláce se připravuje dostavba a nové uspořádání části Pražského výstaviště v Holešovicích zničené požárem.

Probíhá rekonstrukce a dostavba Muzea hl. m. Prahy v Praze 8. Zahájena byla diskuse o potřebě nového moderního koncertního sálu o kapacitě cca 1 200 míst v souladu s Memorandem o spolupráci a vzájemné podpoře, uzavřeného mezi hlavním městem a Spolkem pro výstavbu nového koncertního sálu v Praze.

Podle současného stavu využití území v roce 2012 činí celkový rozsah ploch (> 0,25 ha) veřejného vybavení pro kulturu 65,8 ha a pro církev 52,2 ha.

Kultura – rozmístění v pásmech města

Historické centrum města

Památková rezervace v hlavním městě Praze je sama o sobě významným kulturním komplexem. Hradčany s historickými budovami Pražského hradu, kláštery a kostely využívané jak církvemi, tak kulturními institucemi s paláci a zahradami tvoří jedinečný kulturní soubor spolu s Malou Stranou, Starým i Novým Městem. Na území historického centra se nachází v zachovalé středověké městské struktuře mezi ostatními jedinečnými stavbami budova Národního divadla, Národní i Městské galerie, Národního muzea, koncertní síně Rudolfiny a Obecního domu, Národní a Městské knihovny, dalších divadel, menších koncertních a výstavních sálů, kin a zábavních podniků.

Soustředění kulturních aktivit v celoměstském centru vychází z jeho založení a významu, zvyšuje jeho atraktivitu, přináší však také velký zájem uživatelů jak z řad obyvatelů celého města, tak z řad návštěvníků z celé republiky i ze zahraničí a zvyšuje tak nároky na infrastrukturu města, zejména na dopravní dostupnost. Prestižní festivaly, výstavy, kongresy a divadelní přehlídky lákají náročnou klientelu se zvýšenými nároky na kvalitní ubytovací, stravovací i jiné služby.

S největšími problémy se potýká Národní knihovna umístěná v historickém komplexu bývalé jezuitské koleje Klementina na Starém Městě, jejíž současné prostory již nestačí nárokům na ni kladeným. Část fondů knihovny byla přesunuta v roce 2009 do nové Technické knihovny mimo centrum, ale potřeba dalších prostor trvá. Přestože byla uspořádána mezinárodní architektonická soutěž na nový objekt Národní knihovny, její stavba se neuskutečnila a po částech probíhá generální rekonstrukce stávající Národní knihovny v Klementinu a stavba nového depozitáře Národní knihovny v Hostivaři.

Vzhledem k omezeným kapacitám komunikační sítě preferuje město přístupnost kulturně-společenských zařízení a aktivit městskou hromadnou dopravou. Obslužná sféra se stále zlepšuje, kapacita ubytovacích a stravovacích služeb se zvyšuje. Vznikla řada nových restaurací a kaváren, mizí však často jejich původní charakter a v důsledku globalizačního procesu získávají „mezinárodní atmosféru“.

Na území Prahy 1 a 2 se nachází 9 koncertních sálů, 10 kin, z toho 3 multikina, 4 muzikálové scény, 34 divadel, 9 muzeí a 7 významných galerií. Vedle těchto zařízení existuje řada klubů a sálů pro alternativní aktivity a hudební produkce. Chybí moderní kapacitní koncertní síň pro pořádání koncertů s velmi vysokým počtem návštěvníků, která by byla srovnatelná s mezinárodní úrovní.

Rozsah ploch veřejného vybavení využitých pro zařízení kulturní činí 21 ha a pro zařízení církevní 15,4 ha, tzn. celkově jde o 36,4 ha, což představuje 4,1 % z celkové rozlohy historického centra města.

Kompaktní město

Kompaktní město je vybaveno kulturními zařízeními nerovnoměrně, v některých částech dokonce nedostatečně. Většina kulturních zařízení má bezprostřední vazbu na celoměstské centrum města, kulturních možností dále od centra ubývá a obyvatelé vzdálenějších lokalit a zejména sídlišť jsou většinou odkázáni na dojížděku za kulturními požitky.

Ve vnitřním kompaktním městě ve čtvrtích z 19. století, jako jsou Karlín, Vinohrady, Smíchov, jsou významná kulturní zařízení, ať již jde o divadla, národní domy nebo muzea a celonárodní kulturní stánky. Hustá síť divadel, výstavních a koncertních sálů celoměstského centra je zde snadno dostupná. Ve vnějším kompaktním městě jsou však tato zařízení sporadická a nepokrývají všechny možnosti.

Současný trend ekonomické soběstačnosti obrací pozornost investorů převážně k multikinům. Tradiční forma menších kinosálů byla opuštěna, zůstávají jen klubová kina se speciálním zaměřením pro vybranou skupinu diváků. V Praze bylo postaveno v posledních letech 7 multikin – v Kobylisích, na Černém Mostě, na Žižkově, na Zličíně, v Hostivaři a dvě na Smíchově.

K dalšímu kulturnímu využití slouží historické objekty – některé kostely, kláštery, paláce s možností divadelních nebo výstavních sálů a galerií. Nedostatkem příležitostí pro kulturní využití trpí především velké obytné celky z druhé poloviny 20. století, které jsou na okraji kompaktního města a odkud je dojížděka za kulturou do centra náročná.

Zatímco téměř každá obec byla historicky postavena a rozvíjela se kolem kostela nebo kláštera, správní, kulturní a spolková činnost se odehrávala v sálech k tomu zřízených, ne na všech novodobých sídlištích byly postaveny kulturní domy. I realizovaná kulturní zařízení však v posledních letech slouží kultuře jen zčásti, často jsou komerčně využívána. Nové kostely nebo komunitní centra v zástavbě jsou sporadickými počiny posledních let, vznikla jen ve Strašnicích, na Jižním Městě a ve Stodůlkách.

Fenoménem posledních let je výstavba polyfunkčních arén, prvotně určených pro velké sportovní události, využívané však i pro divácky náročné kulturní akce, jakými jsou koncerty nebo veletrhy a výstavy. V Praze 9 – Vysočanech byla postavena O2 Aréna pro 17 000 diváků, pro podobné akce slouží i Výstaviště v Holešovicích, které se připravuje na rekonstrukci po požáru západního křídla Průmyslového paláce a slouží i pro menší veletrhy. Provizorní veletržní areál v Letňanech prochází v současné době rekonstrukcí.

V kompaktním městě je kulturními plochami lépe vybavena severozápadní část Prahy s Břevnovským a Strahovským klášterem, letohrádkem Hvězdou, Trojským zámekem a divadly Semafor, Dejvickým a Divadlem Spejbla a Hurvínka, galerií Anderle, Ekotechnickým muzeem v bývalé čistírně odpadních vod v Podbabě a novou budovou Národní technické knihovny v Dejvicích. V severovýchodní části kompaktního města je nejvýznamnější provizorní výstaviště v Letňanech a multikino a kulturní dům Ládví. V jižní části kompaktního města je Chodovská tvrz s výstavními plochami, multikino Galaxie a Branické divadlo, na levém břehu Vltavy Musaion s národopisnou expozicí v Kinského sadech, Bertramka, smíchovská multikina a Švandovo divadlo.

Sídliště mají svá kulturní převážně klubová zařízení, k nejznámějším patří Gong v Praze 9, Krakov v Praze 8, Průhon v Praze 6, kulturní centrum Zahrada v Praze 11 a další.

Významnými novými kulturními počiny jsou rekonstrukce bývalých průmyslových ploch na centrum současného umění DOX a La Fabrika v Holešovicích a netradiční výstavní prostory v Karlíně.

Rozsah zařízení využitých pro kulturní aktivity činí 13,4 ha a pro zařízení církevní 10,7 ha, tzn. celkově je ve vnitřním kompaktním městě 24,1 ha ploch veřejného vybavení pro kulturu a církev. Ve vnějším kompaktním městě plochy pro kulturu činí 8,7 ha a pro církev 15,1 ha, tzn. celkem 23,8 ha. Plochy veřejného vybavení pro kulturu a církev tvoří 0,4% podíl z celkové rozlohy vnitřního kompaktního města a 0,07% podíl z celkové rozlohy vnějšího kompaktního města, celkově je na území kompaktního města 47,9 ha ploch.

Vnější pásmo

Ve vnějším pásmu jsou kulturní a církevní objekty reprezentovány zejména kostely a farnostmi, ve kterých se sporadicky organizuje společenský život, v menší míře kulturní domy s kulturními středisky postavenými v druhé polovině 20. století a víceúčelové sály, často jako součást restauračních zařízení a bývalých hostinců.

Větší význam mají historické objekty bývalých zámků a šlechtických sídel, součást kulturní historie Prahy, které jsou využívány v některých případech jako muzea, výstavní sály, obřadní síně nebo společenská a kulturní zařízení.

V severní oblasti je to například zámek v Troji, ve kterém jsou umístěny sbírky Galerie hl. m. Prahy a slouží pro příležitostné výstavy, zámek Ctěnice, ve kterém jsou výstavní síně a Kočárovna s expozicí historických kočárů, Chvalský zámek, Horní Počernice s Galerií umění Národního muzea pro příležitostné výstavy. Na okraji areálu kbelského letiště je umístěno Muzeum letectví a kosmonautiky.

Celková rozloha ploch veřejného vybavení využitých pro kulturní zařízení činí 22,7 ha a pro církevní zařízení 11,1 ha, což činí celkem 33,8 ha a představuje podíl pouze 0,1 % rozlohy vnějšího pásma.

Vývoj od r. 2010

Na kulturní scéně, zejména v kompaktním městě, dochází k častému pohybu v komerčně využívaných kulturních zařízeních – malých divadlech, galeriích, výstavních prostorách, klubech, ale i multikulturních a komunitních zařízeních.

Stále více se rozrůstajícím fenoménem jsou kulturní akce pořádané ve volné přírodě – např. opera v Šárce, Ladronka festy či v ulicích města jako lidové slavnosti, masopustní reje apod.

2.10.5 UBYTOVÁNÍ

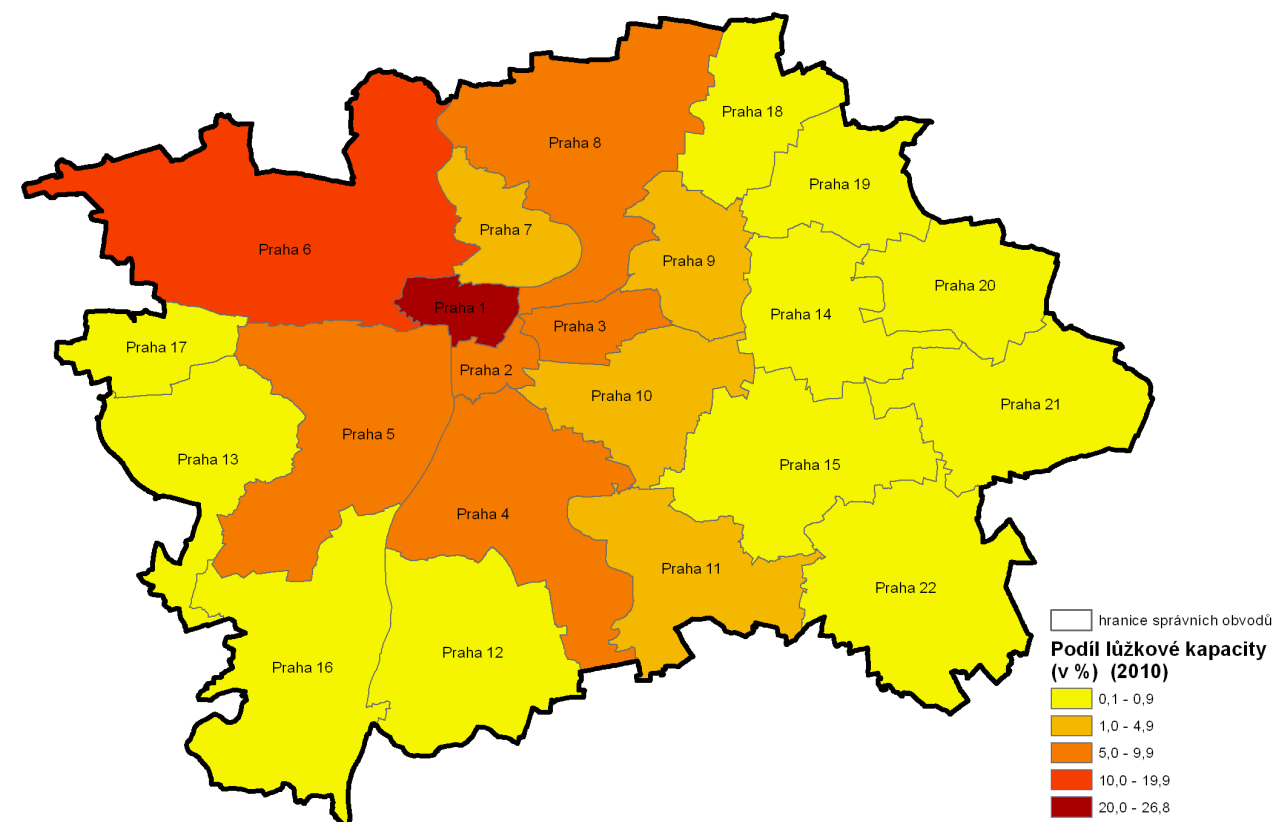
Ubytování je odvětví poskytující služby návštěvníkům Prahy a osobám, které z různých důvodů v Praze krátkodobě i dlouhodobě pobývají. S rostoucí mobilitou osob a rozvojem cestovního ruchu se počet zařízení a v nich umístěných lůžek zvyšuje. Dochází ke změnám ve struktuře ubytování a poskytovaných služeb (viz také kapitola Rekreace – Cestovní ruch).

Ubytování je možné rozdělit na ubytování sloužící cestovnímu ruchu, k jehož hlavním charakteristikám patří časté střídání hostů, převážně krátké pobyty a požadavek na poskytování doprovodných služeb často vysoké kvality a tomu odpovídající ceny. Druhou skupinou je ubytování sloužící osobám, které se v hlavním městě připravují na povolání nebo sem přicházejí za prací a dosud si neopatřili nájemní nebo jiné bydlení.

Ubytování sloužící cestovnímu ruchu

Ubytování pro cestovní ruch poskytují hotely, penziony a další ubytovací zařízení k tomu účelu zřízená. V pražských (hromadných) ubytovacích zařízeních (HUZ) je umístěno více než 18 % celkové kapacity stálých lůžek sloužících cestovnímu ruchu v České republice. V roce 2010 Praha disponovala 630 hromadnými ubytovacími zařízeními s téměř 83 tisíci lůžky.

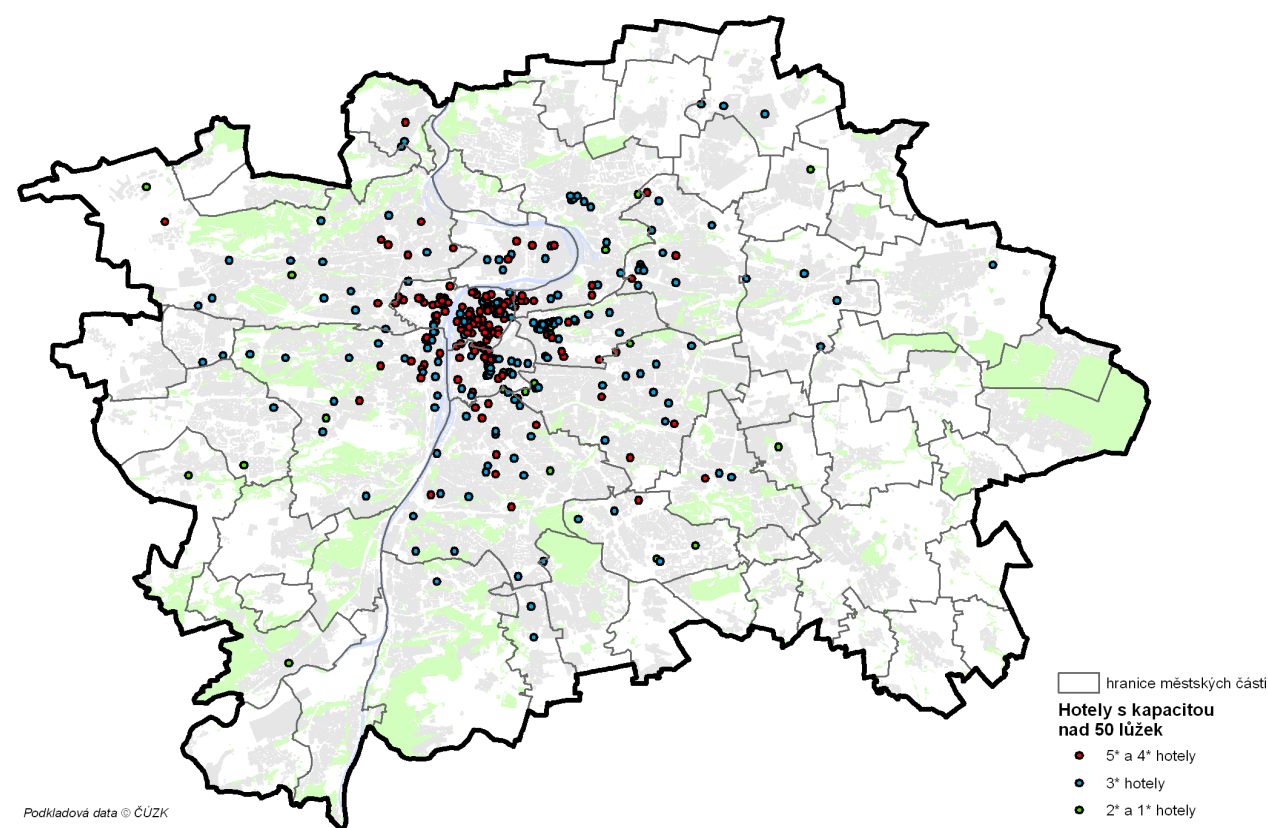
Obr. Podíl lůžkové kapacity v roce 2010 podle správních obvodů

Zdroj: URM podle ČSÚ, 2012

V posledním desetiletí došlo k zásadním změnám ve prospěch kvalitního ubytování. Zatímco v roce 2000 mohla Praha nabídnout 53 hotelů nejvyšších kategorií (4* a 5*), v roce 2010 bylo těchto zařízení již 205 a celkový počet v nich nabízených lůžek překročil 36 tisíc, tj. více než 47 % celkové kapacity. V Praze má zastoupení většina světových hotelových řetězců, např. Marriot, Four Seasons, Renaissance, Sheraton, Holiday Inn a další. Zvýšení kvality ubytování je důsledkem zejména růstu kapacit hotelů 4* se současným snížením počtu lůžek i hotelů 3* a zrušením některých méně kvalitních zařízení, které musely opustit trh.

Obr. Rozložení hotelů v Praze (s kapacitou nad 50 lůžek)

Podkladová data © ČÚZK

Zdroj: URM podle ČSÚ, 2011

V důsledku předchozí intenzivní činnosti developerů však přesahuje stávající ubytovací kapacita v hl. m. Praze, podle názoru odborníků, poptávku. Důkazem je celkem nízká obsazenost hotelů a podobných zařízení (avšak vyšší než v ostatních krajích) a pokles cen ubytování (bohužel nekoordinovaný a překotný, takže nepříznivě působí na výkonnost celého oboru a negativní vlivy tohoto procesu jsou očekávány i v nejbližších letech).

Dá se předpokládat, že bude docházet k přestavbám některých hotelů v méně atraktivních lokalitách na jiné druhy ubytovacích zařízení, v některých případech může opětně dojít i k ukončení jejich činnosti. Růst dalších ubytovacích kapacit je limitován možností jejich úspěšného fungování na trhu. Využití lůžek (obsazenost) se v posledních dvou letech zlepšilo, což potvrdilo v podstatě jen dočasný a omezený vliv ekonomických potíží na městskou turistiku. V dlouhodobějším horizontu lze očekávat určité oživení, resp. udržení rozsahu cestovního ruchu a opětovný nárůst zájmu o ubytování. To však nezakládá potřebu většího kapacitního růstu a jako reálná se jeví nová výstavba jen jako součást vícefunkčních komplexů.

Tab. Využití lůžek hromadných ubytovacích zařízení v Praze (v %)

	2002	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010
Praha	47,3	47,2	53,5	53,4	51,8	51,7	49,1	45,1	48,9

Zdroj: ČSÚ

Hotely a jim podobná zařízení nejsou na území hlavního města rozmístěna rovnoměrně. Dominuje Praha 1 s 26,8 % celkové lůžkové kapacity, Praha 6 nabízí 15 %. Dalších pět z 22 správních obvodů disponuje kapacitou od 5 do 10 % celkové kapacity.

Vývoj od r. 2010

Celková kapacita (vyjádřená v počtech lůžek v hromadných ubytovacích zařízeních pro cestovní ruch) stagnuje, je však považována za zcela dostačující (až částečně předimenzovanou). Mezi roky 2009 a 2010 se snížil počet HUZ o více než 20 objektů. V posledních dvou letech sice došlo k nárůstu kapacity hotelů,

nejvyšších kategorií, ale na úkor zařízení nižší kvality (tzn. modernizace stávajících k vylepšení úrovně a jen velmi omezený rozsah nové výstavby). Na konci roku 2010 nabízelo služby 630 zařízení s celkovou kapacitou 83 tisíc lůžek, z toho 205 hotelů 4* a 5* s kapacitou více než 39 tisíc lůžek. Celková poptávka se zlepšila, neboť městská forma turistiky byla ekonomickými problémy zasažena jen přechodně a v omezeném rozsahu. Projevuje se však velká konkurence ostatních turistických destinací i mimořádně tuhý vnitřní cenový boj s celkově nepříznivými dopady do celého oboru. Obsazenost hotelů je pod 50 %. Některé hotely (ubytovací zařízení) se dostaly do vážných problémů, které vedly a dále mohou vést ke změně jejich využití nebo ukončení provozu. Existence ubytovacích kapacit je tak limitována možností jejich úspěšného fungování na trhu. Z dlouhodobého hlediska se, po celkovém oživení na trhu, dá předpokládat nárůst zájmu o ubytování v hl. m. Praze, avšak bez výrazné potřeby absolutního nárůstu ubytovací kapacity.

Ubytovací zařízení nesloužící cestovnímu ruchu

K ubytovacím zařízením, která neslouží cestovnímu ruchu, patří zařízení pro školní mládež jako internáty a domovy mládeže zřizované krajem, MŠMT, případně církvemi. Na území hlavního města Prahy se nachází 23 domovů mládeže o kapacitě 2 676 lůžek a 11 internátů s kapacitou 585 lůžek. Některá hromadná ubytovací zařízení poskytují část svých kapacit pro dlouhodobé ubytování pro osoby pracující v Praze, případně studenty, to se však netýká domovů mládeže, které jsou téměř 100% vytíženy.

Ubytování vysokoškolských studentů zajišťují podle možností koleje. Celková kapacita kolejí v Praze podle propočtů URM činí cca 12 900 pokojů ve 30 zařízeních. Tyto koleje patří 5 největším vysokým školám na území Prahy (UK, ČVUT, VŠE, ČZU, VŠCHT), podle odhadu jde cca o 30 000 lůžek. Počet lůžek nekryje požadavky na ubytování studentů. Na přidělení koleje jsou na některých školách pořadníky, studenti jsou nuceni dojíždět i ze vzdálenějších míst (až 120 km nebo 2 hodiny). Řada studentů řeší ubytování v soukromí, nebo individuálně koncentrací studijního programu. Většina kolejí je v horším technickém stavu.

Tab. Vysokoškolské koleje v Praze (2007–2009)

Koleje příslušející vysoké škole	počet zařízení	počet pokojů	počet lůžek (2009)
Univerzita Karlova	13	5 554	10 920
České vysoké učení technické	8	3 584	8 613
Vysoká škola ekonomická	7	2 026	4 448
Česká zemědělská univerzita	1	1 100	2 648
Vysoká škola chemicko-technologická	1	660	1 500
Ostatní školy	3	500	1 080
Celkem	33	13 424	29 209

Zdroj: URM, 2008, 2010

Pozn. Tab. Vysokoškolské koleje v Praze (2007–2009) nebyla ve sloupcích počtu pokojů a počtu lůžek aktualizována. Podle dostupných údajů je možné předpokládat pouze minimální změny v kapacitách ubytovacích zařízení.

Nové ubytovací kapacity pro studenty se nestavějí, prováděné rekonstrukce jsou doprovázeny zvýšením standardu ubytování, ale také převedením části kolejní kapacity na hotelové ubytování. V konečném důsledku dochází k poklesu počtu lůžek pro studenty.

Vývoj od r. 2010

Segment ubytování nesloužící cestovnímu ruchu žádné významné změny od roku 2010 neprodělal. Setrvalým nárůstem počtu studentů vysokých škol i problematickou transformací části kolejí na komerční ubytování se nadále zvětšuje deficit těchto ubytovacích zařízení. V rámci rozvojových územních záměrů je proto sledována i optimalizace umístění specifických kapacit, které by současně řešily požadovanou komplexnost uživatelských funkcí (kampus).

2.10.6 STRAVOVÁNÍ

Na území Prahy poskytují stravování stovky zařízení, která však nejsou podrobně zmapována, údaje o rozložení stravovacích zařízení nejsou systematicky sledovány. Územně analytické podklady 2012 sledování stravování vypouštějí jako detail, jehož problematiku není možné řešit nástroji územního plánování.

2.10.7 VEŘEJNÁ SPRÁVA

Budovy veřejné správy mezinárodního, celostátního a celoměstského významu, jakými jsou sídlo hlavy státu, vlády, Parlamentu a Senátu České republiky, četná ministerstva, státní instituce, sídla vyslanectví, soudy, městská a obvodní zastupitelství a Magistrát hl. m. Prahy jsou umístěny převážně v celoměstském centru. Území města je rozděleno na 57 městských částí a na 22 správních obvodů, které vykonávají přenesené působnosti pro stanovené městské části. Městské části jsou spravovány zastupitelstvy, jejich radami a úřady městských částí, které jsou spolu se služebnami Městské policie i Policie ČR, Hasičským záchranným sborem, obvodními soudy, úřady práce, finančními úřady a dalšími objekty veřejné správy rozmístěny podle potřeby po celém území města.

Oblast veřejné správy prochází reorganizací s cílem efektivněji využít budovy, zvyšují se nároky na výkon veřejné správy a její technické vybavení. V investiční oblasti převládají rekonstrukce a přestavby stávajících komplexů a objektů, jakými jsou např. rekonstruované budovy využívané státními orgány, obvodními a místní úřady, ale i např. přestavěný areál Obvodního státního zastupitelství v Praze 10, rekonstruovaný Úřad městské části Praha 6 a Nejvyšší kontrolní úřad. Již v dřívějším období získal Magistrát hlavního města nové sídlo rekonstrukcí Škodova paláce v Praze 1. Byly postaveny nové Obvodní úřady rozvíjejících se městských částí Praha 13 a Praha 22, dále objekty pro centrální instituce – Katastrální úřad, Český statistický úřad, Státní ústřední archiv aj. O nové radnici uvažují zastupitelé Prahy 7, Praha 8 a Praha 11. Svě ústřední orgány má v Praze Hasičský záchranný sbor.

Negativním, resp. problematickým jevem je rozšiřování ploch sloužících veřejné administrativě v důsledku přesunu kompetencí. Uvolněné plochy veřejné správy jsou automaticky zabírány institucemi, z nichž byly tyto kompetence přesunuty. S požadavky na větší plochy jsou také spojeny zvyšující se nároky zejména vrcholové státní správy na zvyšování standardu užívaných prostor. Nároky na nové stavební plochy pro vrcholnou státní správu sice zatím nejsou uplatňovány, avšak došlo k masivnímu využívání budov dříve sloužících jiným účelům, zejména na území vnitřního města, a s tím spojenému vytlačování trvale bydlících obyvatel, zejména z Památkové rezervace v hl. m. Praze. Nové nároky na plochy státní správy by mohly být vzneseny v případě přenesení, resp. zřízení některé z institucí EU v Praze.

V oblasti vězeňství a bezpečnosti dochází rovněž k průběžné restrukturalizaci. Přes existenci dvou rozsáhlých věznic na Pankráci a v Ruzyni a přes snahu užívat ve větším rozsahu alternativní tresty, jakými jsou např. pokuty nebo veřejné práce, chybí v Praze kapacity pro zadržování delikventů, nepatřících primárně do zdravotnických zařízení (alkoholici, toxikomani, násilníci ap.) i pro vyšetřovací vazby a výkon trestu. V současné době se na úrovni kompetentních orgánů vedou diskuse o zefektivnění ploch pro vězeňství v Praze.

Veřejná správa – rozmístění v pásmech města

Historické centrum města

Státní instituce využívají pro své působení prestižní a reprezentativní místa, především Pražský hrad na Hradčanech jako sídlo prezidenta a institucí souvisejících s provozem Úřadu prezidenta. V katastru Hradčany je dále umístěno sídlo Ministerstva zahraničních věcí ČR. Na Malé Straně jsou umístěny budovy Parlamentu a Senátu ČR, velkého počtu ministerstev i mezinárodních institucí, zejména zastupitelských úřadů.

V historickém centru má své sídlo primátor Prahy, Zastupitelstvo hlavního města Prahy, Magistrát hlavního města Prahy a další veřejné instituce.

Soustředění správních orgánů na Malé Straně v historických objektech má za následek vytvoření monofunkční enklávy, jejíž život je určován pracovní dobou státních úředníků a mimo tuto dobu je oživována pouze turisty.

Staré Město je postiženo méně, zařízení veřejné správy nejsou soustředěna v jednom místě, funkční skladba je smíšená, naopak turistický ruch soustředěný kolem Staroměstského náměstí a okolních ulic paralyzuje běžný chod města a ztěžuje i dostupnost správních objektů.

Další zatížení historického centra města objekty veřejné správy se nepředpokládá, záměrem města je naopak postupné vymístění některých činností veřejné správy, které nejsou bezprostředně vázány na centrum města, do budov mimo historické centrum města.

Rozsah ploch pro státní správu v historickém centru města činí 35,9 ha a pro městskou správu 1,1 ha, což celkově představuje 4,1 % podíl z celkové rozlohy historického centra.

Kompaktní město

Každá městská část v kompaktním městě má příslušný obvodní, městský nebo obecní úřad, podle policejních obvodů jsou rozmístěna obvodní ředitelství Policie ČR Praha.

Zatímco plochy pro veřejnou správu, které jsou vázány na městské části, jsou poměrně rovnoměrně rozmístěny, státní orgány jsou většinou umístěny mimo kompaktní město, v historickém centru města.

Trend uvolňování historického centra města od celoměstských funkcí, způsobený nedostatkem volných ploch pro rozvoj, přílišným soustředěním úřadů a omezenou dopravní obslužností, se začíná realizovat lokalizací některých institucí a úřadů do kompaktního města. Například vedle již dříve umístěného Celního úřadu v Praze 3, Vrchního soudu Praha v Praze 4 a České správy sociálního zabezpečení v Praze 5, byl v Praze 8 – Kobylisích postaven Katastrální úřad pro hlavní město Prahu i Středočeský kraj, v Praze 4 na Pankráci má své sídlo Policie ČR, Správa hl. m. Prahy, Městská policie má ředitelství v Praze 2 na Vinohradech. V Praze 10 – Vršovicích byl přestavěn původní policejní areál na Justiční palác a rovněž do Prahy 10 – Strašnic byl přemístěn Český statistický úřad. V kompaktním městě mají sídla i některá ministerstva, Ministerstvo obrany v Praze 6, v Praze 7 Ministerstvo vnitra a v Praze 10 Ministerstvo životního prostředí. Nově byly postaveny radnice městských částí Praha 13 a Praha 22.

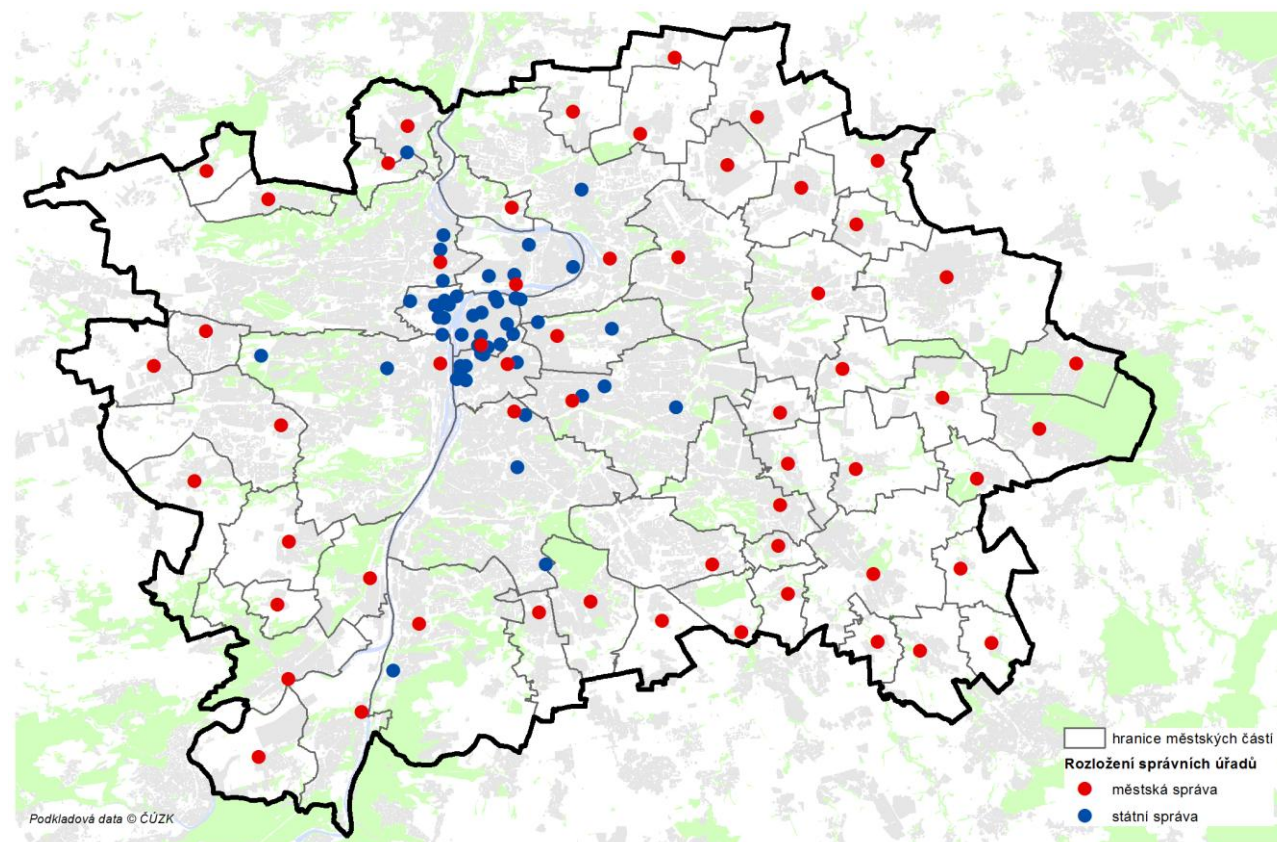
Rozsah ploch pro státní správu činí 13,6 ha a představuje podíl 0,22 % ve vnitřním kompaktním městě, ve vnějším kompaktním městě činí 13,7 ha, tzn. tvoří 0,13 % podíl. Rozsah ploch pro zařízení městské správy činí 7,5 ha, tzn. 0,12% podíl na území vnitřního kompaktního města, ve vnějším kompaktním městě činí 6,1 ha, tzn. 0,06 % podíl. Celkově je na území kompaktního města cca 41 ha ploch využitých pro státní či městskou správu, což představuje jen 0,25 % podíl z celkové rozlohy kompaktního města, neboť velká část zařízení je součástí smíšené městské zástavby.

Vnější pásmo

Ve vnějším pásmu města je veřejná správa zastoupena jen úřady městských částí a obecními úřady. Tato oblast si udržuje venkovský ráz a jiná zařízení městské a státní správy nejsou zastoupena. Výjimku tvoří zařízení, jako je areál skladů protipovodňových zábran a odtahové parkoviště v Dubči, vlastněné Magistrátem hlavního města Prahy.

Ve vnějším pásmu jsou zařízení státní správy plošně vymezena na 5,1 ha, což představuje 0,016 % podíl a zařízení městské správy na ploše 2,3 ha, tzn. tvoří 0,007 % podíl. Plošně vymezená zařízení státní správy i městské správy celkově představují 7,4 ha ve vnějším pásmu, což je zcela zanedbatelný podíl z celkové rozlohy vnějšího pásma.

Obr. Rozložení správních úřadů

Zdroj: URM, průzkum Současný stav využití území 2011

V současné době je na území Prahy 68,3 ha ploch užívaných pro státní správu a 17 ha ploch pro městskou správu. Největší podíl ploch státní správy je v historickém centru města – 52,5 %, největší podíl ploch městské správy je na území vnitřního kompaktního města – 44,1 %.

Případné rozvojové nároky je žádoucí směřovat podle významu záměrů na území v rozšířeném celoměstském centru, zejména do Holešovic a na Pankrác nebo na rozvojové plochy vnějšího pásma.

Vývoj od r. 2010

V období od roku 2010 nedošlo k výrazným změnám v lokalizaci budov pro veřejnou správu. Objekty úřadů městských částí se postupně podle potřeby rekonstruují a modernizují, nároky na nové budovy těchto úřadů byly většinou přehodnoceny. O nové radnice uvažuje v současnosti kromě městských částí Praha 7 a Praha 11 také Praha 8.

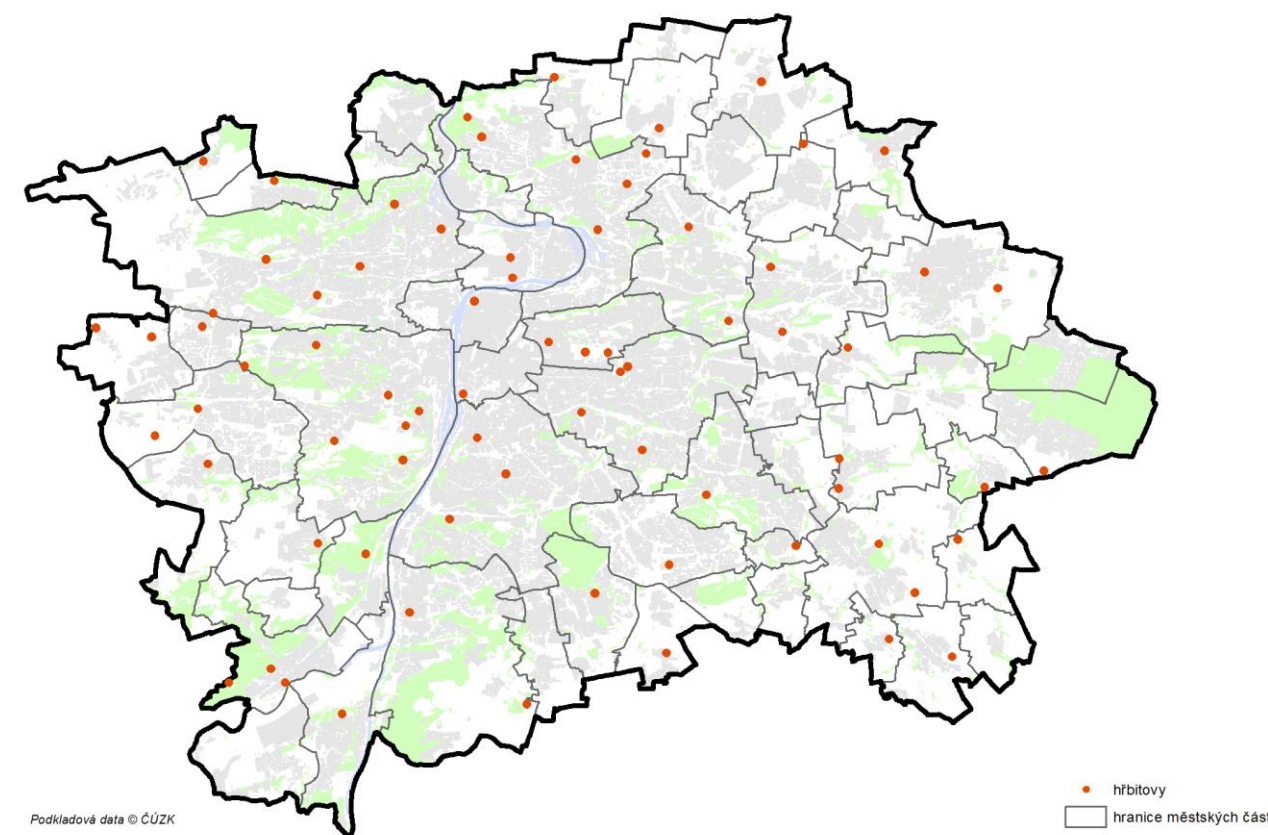
2.10.8 HŘBITOVY

Na území Prahy se rozkládá celkem 75 hřbitovů (včetně dvou krematorií) o celkové rozloze 155,8 ha. Některé ze hřbitovů jsou nefunkční. Jde o čtyři nefunkční židovské hřbitovy a dále pět nefunkčních hřbitovů – v Záběhlicích, Libni, Bohnicích, Ruzyni a Liboci.

Hlavní město Praha zastoupené Správou pražských hřbitovů spravuje 29 z nich, o 45 hřbitovů pečují městské části, 2 areály krematorií s urnovými hřbitovy v Motole a Strašnicích spravuje Pohřební ústav hl. m. Prahy. Kromě toho se na území Prahy nacházejí také církevní hřbitovy.

Součástí hřbitovů jsou vojenské hroby, kterých je 5 344. Jsou rozděleny na evidovaná místa (1), osária (1), pietní místa – ostatní (6), pietní místa – deska (864), pietní místa – objekt (302) a válečné hroby s ostatky (4 170). Do nedávné doby byl v Praze – Bohnicích v provozu i První evropský pietní park, který sloužil jako hřbitov pro domácí zvířata. Tento hřbitov je zcela naplněn bez možnosti dalšího rozšíření, proto bude nutné pro tuto funkci vymezit nové plochy.

Obr. Rozložení hřbitovů

Zdroj: URM, průzkum Současný stav využití území 2011

Vývoj od r. 2010

Od roku 2010 nedošlo k výrazným změnám v rozložení hřbitovů na území města. Pouze je evidován větší počet vojenských hrobů. V současné době je na území Prahy cca 158 ha ploch hřbitovů, největší podíl je na území vnitřního kompaktního města – 56 %.

2.10.9 TRENDY OBČANSKÉHO VYBAVENÍ

V oblasti středního školství bude pokračovat optimalizace sítě škol, spojená s podporou rozvoje celoživotního vzdělávání, zvyšování kvality a profesionality výuky společně s modernizací škol a zlepšováním pracovních podmínek pedagogických pracovníků. Pokračování v optimalizaci základních škol se již neočekává.

V oblasti středního a vyššího školství dojde k doplňování sítě škol vysoce specializovanými soukromými školami a stěhování stávajících dobře prosperujících škol do prostorově výhodnějších objektů. Rovněž lze očekávat zvyšování nároků škol na ubytování studentů a pedagogických pracovníků, včetně budování vlastního zázemí.

Sociální služby bude nezbytné dále rozvíjet s ohledem na zhoršující se demografickou strukturu obyvatel, tj. stárnutí pražské populace a nově i na multikulturní charakter Prahy. I když je podporována samostatnost městských částí v sociální oblasti, bude potřeba zefektivnit spolupráci a zapojení městských částí do komunitního plánování na úrovni Prahy jako celku.

Prioritou rozvoje sociálních služeb bude i nadále posílení rodinné, individuální, asistenční a neústavní péče a z toho plynoucí podpora zejména terénních služeb, rozšiřování kapacit denních stacionářů. Stále aktuální zůstane poptávka po zajištění dostatečné kapacity pobytových sociálních služeb na území hlavního města, a to zejména v domovech pro seniory a domovech se zvláštním režimem včetně domovů pro zdravotně postižené. V souvislosti s ekonomickou krizí a následnými úspornými opatřeními a deregulací nájmu je nutné

předpokládat nárůst počtu osob bez přístřeší i zhoršování jejich zdravotní a sociální situace. Bude se zvyšovat potřeba služeb reagující na nové specifické potřeby lidí bez přístřeší, které stávající sociální služby nestačí pokrýt. Vzhledem k rostoucímu podílu osob s cizím státním občanstvím s povolením k trvalému či dlouhodobému pobytu lze do budoucna předpokládat potřebu nabídky specifických sociálních služeb pro potenciální uživatele z řad cizinců.

Senioři se s rostoucím počtem stávají zajímavou cílovou skupinou mnoha developerů, kteří začínají nabízet bydlení pro seniory s nadstandardními službami, a to především bohatší klientele. Developeři počítají s tím, že zájemci mají úspory, případně jim s náklady na bydlení vypomohou jejich potomci, kteří si většinou nepřejí žít se seniory v jedné domácnosti, ale mají zájem umožnit svým rodičům a prarodičům příjemný život a důstojné dožití, a proto hledají vhodná řešení. Stále častěji se objevují byty pro seniory určené k prodeji, namísto bytů nájemných.

V rámci reformy zdravotnictví bude dále potřeba pracovat na řešení deficitu kapacit zařízení s ošetrovatelskými lůžky. Bude pokračovat snižování počtu nemocnic poskytujících akutní zdravotní péči a přeměna ostatních zařízení na integrované zdravotně-sociální pracoviště. Podpora rozvoje kvalitních nestátních zdravotnických zařízení bude garantovat poskytování zdravotní, či sociálně-zdravotní péče s důrazem na kvalitu a dostupnost poskytované péče.

V oblasti kultury je stále k dispozici prostor pro nová kulturní zařízení i v rámci nově navrhovaných lokálních a městských center, případně v centrech s celoměstským významem, jakým je např. centrum na Pankrácké pláni, Libni, Karlíně nebo na plochách bývalého nádraží Holešovice-Bubny. Vyhodnocují se lokality pro výstavbu nového koncertního sálu.

Na trhu hotelového ubytování dále poroste silná konkurence, projevující se reálným zánikem některých hotelových kapacit s nižší kvalitou a horší dopravní dostupností. Část ubytovacích zařízení bude pravděpodobně transformována a nabízena pro dlouhodobé ubytování. Výstavba nových hotelových kapacit (nejvyšších kategorií) bude minimální, resp. bude pokračovat výrazně pozvolněji se specializovaným charakterem a jako součást vícefunkčních komplexů. Hotely budou muset rozšířit svou nabídku služeb i mimo ubytování, což bude vyžadovat zvýšení jejich aktivity při koordinaci, propagaci a prezentaci nabídky. Existující deformace některých cen za ubytování budou postupně (ale v nedostatečném tempu) odstraněny. Opakovaná ekonomická recese, která se rozšíří i na další zdrojové země turistů by negativně ovlivnila kupní sílu a tím i rozsah globální turistiky.

V oblasti veřejné správy se nepočítá s významným rozšiřováním vybavenosti pro státní ani městskou správu. Případné nároky na nové úřady městských částí a jiné deficity této vybavenosti mohou být pokryty v rámci smíšené zástavby městských a lokálních center, např. v Praze 4 na Pankráci, v Praze 7 v Holešovicích nebo Praze 11 na Jižním Městě.

SWOT – OBČANSKÉ VYBAVENÍ

SILNÉ STRÁNKY (stávající příznivé charakteristiky Prahy)

OBECNÉ

- široká nabídka odborných, všeobecných a uměleckých středních i vyšších škol
- rozsáhlá nabídka nestátních neziskových organizací působících v oblasti sociálních služeb
- velká nabídka zdravotnických zařízení, včetně zařízení nadměstského významu poskytujících specializované a superspecializované zdravotní služby
- kulturní zázemí města na evropské úrovni
- dobrá dostupnost objektů městské veřejné správy městskou hromadnou dopravou
- dostatečná kapacita a kvalita ubytovacích zařízení pro cestovní ruch

SPECIFICKÉ

- dostatečná a rovnoměrně rozložená síť základních a středních škol v centru Prahy a v kompaktním městě
- rovnoměrná dislokace objektů městské veřejné správy
- hustá síť ubytovacích zařízení všech kategorií v centru města

SLABÉ STRÁNKY (stávající rizikové a negativní charakteristiky Prahy)

OBECNÉ

- nedostatečné možnosti pro mimoškolní a zájmovou činnost dětí a mládeže, zejména pro spontánní trávení volného času
- nedostatečná vybavenost zařízeními poskytujícími pobytové sociální služby, zejména domovy seniorů, domy zvláštního určení např. s azylovými byty, noclehárnami pro bezdomovce, zařízeními pro přechodnou péči
- rostoucí poptávka po zdravotních a sociálních službách určitého typu v důsledku stárnutí populace
- nízké průměrné využití lůžkové kapacity hotelů a dalších ubytovacích zařízení v cestovním ruchu

SPECIFICKÉ

- nedostatek kapacit občanského vybavení, především mateřských i základních škol, ve vnějším pásmu města, zejména v dynamicky se rozvíjejících městských částech
- nedostatek lůžek ošetrovatelské a následné péče, lůžek hospicových a paliativních
- neefektivní řešení problematiky bezdomovectví vzhledem k nedostatečné spolupráci městských částí a města jako celku
- nedostatek běžného občanského vybavení, zejména kulturních, stravovacích a volnočasových zařízení na velkých sídlištích
- nedostatečné kapacity pro střednědobé a dlouhodobé ubytování vysokoškolských studentů a osob přicházejících za prací

PŘÍLEŽITOSTI (stávající a pravděpodobné budoucí příznivé vnější vlivy)

OBECNÉ

- využívání škol jako polyfunkčních středisek pro aktivity místních obyvatel
- využití metody komunitního plánování pro vytvoření efektivní sítě sociálních služeb
- podpora státu kulturních zařízení celostátního významu na území Prahy
- umístování některých funkcí celostátní a regionální státní správy mimo Prahu
- flexibilita a kvalita nových programů cestovního ruchu a zahraniční propagace vedoucí k udržení zájmu o Prahu a s tím spojené využití lůžkového fondu v ubytovacích zařízeních

SPECIFICKÉ

- konkurence u komerčně poskytovaných druhů občanské vybavenosti
- transformace hotelů s malou obsazeností na ubytovací kapacity dlouhodobého ubytování

OHROŽENÍ (stávající a pravděpodobné budoucí rizikové a negativní vnější vlivy)

OBECNÁ

- zvyšující se tlak mimopražských obyvatel na využívání zařízení občanské vybavenosti na území Prahy
- nárůst počtu osob bez přístřeší i zhoršování jejich zdravotní a sociální situace a příliv problémových osob a osob závislých na sociální pomoci
- tlak na využití rozvojových ploch veřejného vybavení pro jiné využití
- nová vlna ekonomické recese, která postihne i městskou formu cestovního ruchu – pokles využití ubytovacích kapacit

SPECIFICKÁ

- degradace částí města bez dostatečné občanské vybavenosti, především panelových sídlišť a nové kapacitní obytné zástavby ve vnějším pásmu
- ztráta polyfunkční struktury některých částí města, zejména historického centra, v důsledku změn ve způsobu využívání původně neadministrativních objektů pro uspokojení rostoucích plošných požadavků orgánů státní a městské správy

PROBLÉMY K ŘEŠENÍ – OBČANSKÉ VYBAVENÍ

Problémy k řešení nástroji územního plánování

- Nedostatečná občanská vybavenost, zejména zařízení pro preprimární a primární vzdělávání.
- Nedostatečné pracovní příležitosti v městských částech s výrazným rozvojem bytové výstavby, především ve vnějším pásmu města.
- Tlak na využívání ploch veřejného vybavení (zejména určených pro školství, sociální a zdravotní služby) k jiným, komerčně výhodnějším účelům mimo oblast veřejného zájmu, tlak na neúměrné maximální využití ploch.
- Nedostatečná nabídka pobytových sociálních a zdravotně-sociálních zařízení na území Prahy a chybějící jejich následná ochrana.

Mimo kompetenci územního plánování

- Nedostatečně efektivní spolupráce městských částí a Prahy jako celku v oblasti koncepce občanského vybavení veřejné infrastruktury.
- Nedostatečné příležitosti pro střednědobé a dlouhodobé ubytování vysokoškolských studentů a osob přicházejících za prací.
- Nedostatečná podpora městské správy občanskému vybavení, zejména školským zařízením.
- Řešení problematiky bezdomovectví.

Odkazy na jevy ÚAP (seznam jevů, které se týkají dané kapitoly)

Číslo	Název
A003	Plochy občanského vybavení
A113	Ochranné pásmo hřbitova, krematoria
A113/01	Ochranné pásmo hřbitova, krematoria
A119	Další dostupné informace
A119/10	Současný stav využití území
B017	Kapacita a kategorie ubytovacích zařízení
B017/01	Počet hromadných ubytovacích zařízení
B017/02	Počet hotelů
B017/03	Počet lůžek
B017/04	Kategorie hromadných ubytovacích zařízení

Odkazy na výkresy (seznam výkresů, které se týkají dané kapitoly)

Číslo	Název
11	Současný stav využití území

Indikátory (seznam indikátorů, které se týkají dané kapitoly)

Číslo	Název
50	Podíl obyvatel s pěší dostupností MŠ do 15 min
51	Podíl obyvatel s pěší dostupností ZŠ do 15 min
54	Výše finanční podpory hl. m. Prahy kulturním zařízením za rok
55	Počet kulturních zařízení
61	Ubytovací kapacita hromadných ubytovacích zařízení (počet lůžek)
144	Počet lůžek v nemocnicích
145	Počet obyvatel na 1 lékaře v ambulantní péči
146	Počet míst v domech s pečovatelskou službou a domovech důchodců
147	Počet míst v domovech pro osoby se zdravotním postižením a ústavech sociální péče

Přílohy

Statistické údaje, Územně analytické podklady hlavního města Prahy, URM, Praha, 2012

Reference

Analýza poskytovatelů sociálních služeb působících na území hl. m. Prahy, MCSSP, 2005
 Centrum sociálních služeb Praha, URL: www.mcssp.cz/
 Český statistický úřad, URL: www.czso.cz/
 Dlouhodobý záměr vzdělávání a rozvoje vzdělávací soustavy hlavního města Prahy, MHMP, 2008
 Katalog domovů důchodců a ústavů sociální péče zřizovaných hl. m. Prahou, MHMP, 2005
 Koncepce sociální péče hlavního města Prahy, MHMP, 2001
 Ministerstvo školství ČR, URL: www.pis.cz/cz/praha
 Návrh koncepce zdravotnictví hlavního města Prahy, MHMP, 2003
 Pražská informační služba, URL: www.pis.cz/cz/praha
 Pražské zahrady a parky, Pacáková Božena, Praha 2000
 Registr poskytovatelů sociálních služeb, MPSV
 Souhrnná analýza potřeb uživatelů sociálních služeb, Agora Central Europa, 2008
 Statistická ročenka hl. m. Prahy 2011, ČSÚ, 2011
 Statistické ročenky školství – výkonové ukazatele; Český statistický úřad
 Strategický plán hl. m. Prahy, aktualizace 2008, URM 2009
 Střednědobý plán rozvoje sociálních služeb na území hlavního města Prahy na léta 2011–2013, MHMP, 2010
 Ústav zdravotnických informací a statistiky ČR, URL: www.uzis.cz
 Územní plán sídelního útvaru hlavního města Prahy, ÚRHMP, 1999 a ve znění platných změn a úprav
 Územně analytické podklady hl. m. Prahy, URM, 2010
 Výroční zpráva o stavu a rozvoji vzdělávací soustavy v hlavním městě Praze, školní rok 2009/2010, MHMP 2012
 Zdravotnická ročenka Hlavního města Prahy 2010, ÚZIS ČR, 2011
 Zdravotnická záchranná služba hlavního města Prahy, URL: www.zzshmp.cz
 Zdravotnictví Hlavního města Prahy 2010, ÚZIS ČR, 2011
 ZZS HMP Ročenka 2011, URL: www.zzshmp.cz

